

СУЧАСНА УКРАЇНА

Орган української визвольної думки

Рік IV.

Мюнхен, 10. 10. 1954

Ціна 50 н. пф.

UKRAINE TODAY
Ukraine von heute
Ukraine d'aujourd'hui
Adressse: «Sučasna Ukrajino»
München 2
Karlsplatz 8/III (Telefon: 56-667)
WESTERN GERMANY
Herausgeber: Wolodymyr Stachiv
Druck: „Logos“,
München 8, Rosenheimerstr. 46 a.

Ч. 20 (97)

14 жовтня 1942

з приводу дня зброй УПА

В день свята Покров Богородиці 1947 року у всіх відділах УПА і організаційних клітинах українського визвольного підпілля урочисто відзначено п'ятиріччя постання Української Повстанчої Армії, збройного рамени українського народу в його боротьбі за державну суверенітет та національну самостійність. В цей день українські повстанці і революціонери вислухали щоденний наказ головного командира УПА — ген. хор. Романа Шухевича (Тараса Чупринки), в якому визначено було, що свято УПА, днем зброй українського народу, є день святого Покрова Пречистої Богородиці — 14 жовтня — так, як це було за часів української Козацької Держави. Одночасно в цей день була прочитана постанова в Українській Головній Визвольної Раді від 30 травня 1947 р. такого змісту:

«В жовтні 1942 р. на Полісі поставили перші збройні відділи, що дали початок Українській Повстанчій Армії.

1) Для зафіксування цього історичного моменту визнається день 14-го жовтня 1942 року днем постанови цього моменту.

2) Для вшанування цього моменту день 14-го жовтня, що збігається з історичним козацьким святом Покрови, вводиться як святовий день УПА».

(Текст цієї постанови цитованій з підпільного друкованого бюллетеня «Віор інформації УГВР» — випуск ч. 1, за квітень 1948 р.)

Від того часу українські патріоти, що живуть вільним життям у підпіллі, щорічно в жовтні святково відмічають на батьківщині цей день — ДЕНЬ ЗБРОІ.

На чужині це свято відзначено вперше з ініціативи Місії УПА цього восени 1949 р., на що склалися різні причини, про які тут не місце говорити. Однак з цих причин було несвоечесне поінформування. І цей факт не потрібно докладно аналізувати.

Від п'яти років день зброй УПА став для еміграції всенациональним святом, бо і УПА — це військова формація загальнонаціонального та понадпартийного характеру.

«УПА стала виразно всенациональною збройною силою... УПА понадпартийна. В пій боротьбі всі, кому дорога справа самостійної української держави, без різниці поглядів, політичних переконань і партійної приналежності», — говориться в Заяві Головного Командування Української Повстанчої Армії від 25 вересня 1947 р. за підписом її тодішнього головного командира ген. Тараса Чупринки.

Чи ж національна армія будь-якого народу може бути партійною?

Основоположники, надхненники і органи Української Повстанчої Армії, що загинули смертью героїв на широких просторах України: ген. Тарас Чупринка-Шухевич, ген. Леонід Ступницький, полк. Клим Савур-Клячківський, полк. Олекса Лицар-Гасин, ген. Дмитро Перебийніс-Грицай, полк. Василь Шелест-Сидір і сотні інших видатних повстанчих командирів, — цілком свідомо і з глибоким внутрішнім переконанням творили повстанчу армію для України, для українського народу, для його боротьби за волю і суверенітет державу.

Коли в цьогорічний день святого Покрова Пречистої Богородиці, в цей історичний день Війська Запорозького, українська громадкість в усіх країнах свого поселення на чужині відзначатиме свято української зброй, то думками вона буде там, де з зброяєю в руках українські патріоти слухатимуть слова щоденного наказу головного командира УПА — полк. Василя Ковала, там де український народ у різних, йому доступних, формах і різними методами бореться за найцінніше для людини і суспільства — за свободу!

(впс)

Стратегія психологічної війни і справа України

Чому це має бути обов'язково дивним збіgom обставин або випадковою примигою німецького листоноші, коли того самого дня пошта приносить Вам на редакційний стіл дві посили, в яких Ви знаходити два протиречні один одному ставлення до України?

В нинішньому, до деталів плянованому та раціоналізованому, політичному житті, здається, випадків немас. А «випадковий збіг обставин» є тільки наслідком поспішного ставлення політичної концепції на міжнародній шахівниці світу, на шахівниці розигри між Заходом і Сходом. Висловившись точніше — між США і ССР.

Одна посилика — це берлінський щоденник «Ді Нос Цайтунг», півофіційний пресовий орган американської Високої комісії в Німеччині. Вістка, що половина Вашу увагу, мас наголосок: Сенатор Вайлі жадає виключення Білорусії і України з ОН.

Друга посилика — це київський місячник «Вісник Академії наук УССР», а в новому статті дійсного члена цієї академії В. М. Корецького п. л. «Розкіл суверенітету української радянської соціалістичної держави в складі ССР».

Вже ці два наголовки говорять самі за себе і вони не потребували б докладнішого коментування, якщо складність усієї проблематики, що в останні роки накопичилася на протоці Вашингтон—Москва, життєво не стосувалася б майбутньої політичної долі нашої батьківщини.

ПОЛІТИЧНА ГЕОГРАФІЯ СЕНATORA

В газеті «Ді Нос Цайтунг» від 16 вересня читаємо дослівно:

«Вашингтон. — Голова сенатської комісії США для зовнішньо-політичних справ Вайлі запропонував в середу, 15 вересня, урядові СІІА скласти офіційний протест проти дальнього членства Білорусії і України в Об'єднаних Націях. У вступному слові до звіту про процедуральні питання генеральної асамблей ОН Вайлі вказує на те, що Білорусії і Україна є практично складовими частинами ССР так, як Тексас і Нью-Йорк є штатами США. Якщо ці обидві комуністичні держави далі належатимуть до ОН, то Й США повинні висловити претенсію на додаткові голоси в генеральній асамблей ОН».

Сказано коротко, але й сказано дуже багато. Якщо ж мова про майбутні шляхи американської політики щодо ССР (як цю політику формулює сенатор Вайлі), то мусимо одвірто окреслити ці шляхи — «чорговим рецептам», як програвати війну з Росією». А цю війну не так то важко програти, навіть якщо вона ведеться у формі т. зв. «холодної війни» або, як це над Потомеком тендітніше описують, — у формі «психологічної війни».

Хоч ми знаємо, що пропозиція Вайлі не має жодних реальних основ для її практичного виконання, все ж вона розкриває тенденції, що ще нині с панівними в політичному плянуванні найвпливовіших кіл США щодо майбутньої розв'язки комплексу скількоєвропейських питань. Вайлі не перший порівняв Україну з якимсь американським штатом, він буде, мабуть, і не останнім. Всі сугestii такого видатного пляновника закордонної політики США, яким є Джордж Ф. Кеннан, спрямовані на те, щоб довести «пенсильванський характер» України; голови Американського комітету визволення від большевизму — Юджін Лайонс і адмірал Керк та Леслі К. Стівенс (перший — довголітній американський кореспондент у Москві, другий — кол. амбасадор США в столиці російсько-більшевицької імперії, третій — кол. воєнноморський атташе при амбасаді США в Москві) у своїх практичних політичних заходах звали Україну та інші неросійські країни в складі СІІА до ролі «пенсильванського, текстаського чи нью-йоркського штатів». Сугestii, вислови і заходи Кеннана, Лайонса і Стівенса — до речі, людей приватних — не мають однак того небезпеч-

ного звучання, що його має пропозиція сенатора Вайлі, голови сенатської комісії для зовнішньо-політичних справ, тобто людини, що вирішально є співідповідальними за закордонну політику США.

Небезпека пропозиції Вайлі (небезпека передусім для політики США!) лежить у порівнянні статусу України, — беручи цей статус національно, історично, політично, правно і культурно, — до штатового статусу адміністративної провінції США, що є справді (а не, як окреслює Вайлі Україну та Білорусію, «практично») складовою частиною американської однонаціональної держави. Американський штат не має ж окремих національних, політичних і культурних аспірацій в державно-правних і міжнародно-правних діяльностях. Не хочемо аж ніяк вірити, що містер Вайлі не знав різниці між статусом американського штату і державами національними прагненнями України в минулому і сучасному. Хіба, що за прикладом «політичної географії» європейських державних музів під час версальської мирової конференції 35 років тому переміщується «Сілезія» (Шлезьк) із «Сіцилією», або українську Галичину («Галиша») з еспанською Галісією (також «Галиша») чи навіть із староримською «Галлією»...

На нашу думку, не про незнання справи йдеється в цьому випадку, а про дуже небезпечно і скідливо, передусім для самих США, політичну концепцію і тенденцію.

Чому? Про це буде відповідь при коментуванні статті В. М. Корецького.

ВЕЛИКА ПСИХОЛОГІЧНА ПОМИЛКА

Якщо сенатор Вайлі є прихильником концепції ген. Мек Артура і сенатора Новленда, що жадають зірвання дипломатичних взаємин з СІІА та його європейськими сателітами, то він повинен був ставити справу ясніше й одвірто: підтримати таку пропозицію, а не робити з України і Білорусії «козлів відпущення» для перепалок з російсько-більшевицькими делегатами на дев'яту асамблею ОН і, можливо, для перепалок з конкурентами демократичної партії під час листопадових виборів однієї третини сенаторів і до палати репрезентантів.

Поперше, якщо Україна і Білорусія мають бути виключені із складу членів ОН тому, що вони комуністичні держави, то так само повинні бути виключені СІІА. Югославія, Польща і Чехо-Словаччина. Якщо ж різниця між комунізмом в Україні і, напр., в ЧСР?

Подруге, якщо Україна і Білорусія є «практично складовими частинами СІІА», то в чому полягає різниця практикої «незалежності», напр. Польщі? Теоретична державна «самостійність» Польщі та Чехо-Словаччини лежить у тій самій площині більшевицької діялектики про державний суверенітет, як і суверенітет України. Поцьо ж тоді створювати ще окрему «діялектику Об'єднаних Націй про суверенітет»?

Потрет, якщо б Україна і Білорусія рішуче відмовилися від наладання дипломатичних взаємин із будь-яким членом ОН, то, може, пропозиція сенатора Вайлі була б оправдана під умовою, що вона мусила б недвозначно покликатися на таку офіційно висловлену відмову. Містер Вайлі, як голова сенатської комісії США для зовнішньо-політичних справ, сам дуже добре знає, що справа обміну дипломатичних представництв між Вашингтоном і Києвом та Менском застягла в такій же комісії палати репрезентантів, не зважаючи на позитивні пропозиції відповідної для цієї справи підкомісії. Досі нікому в світі не відомо, як напр., ставиться до нав'язання дипломатичних взаємин з Києвом та державним застягом в такій же комісії палати репрезентантів, не зважаючи на позитивні пропозиції відповідної для цієї справи підкомісії. Досі нікому в світі не відомо, як напр., ставиться до нав'язання дипломатичних взаємин з Києвом та державним застягом в такій же комісії палати репрезентантів, не зважаючи на позитивні пропозиції відповідної для цієї справи підкомісії.

Легко, навіть дуже легко, голословно порівнювати Україну з Пенсильванією

або Нью-Йоркським штатом. Вже важче на практиці переконатися про це, запропонувавши Києву обмінятися послами.

Велику помилку зробила рузвелівська дипломатія, що під час кримської конференції (в Ялті — в лютому 1945 р.) не вимогла на Сталіні, що всі членки запланованого ОН мусить обов'язково обмінятися дипломатичними представництвами. Є всі підстави твердити, що Сталін був погодився на таку вимогу: Іому ж не йшлося про два-три голоси більше, як це ще нині твердять американські публіцисти і деякі мемуаристи. Сталін був примушений ситуацією в Україні і Білорусії вимагати для цих советських республік окремих місць в ОН.

А це містер Вайлі, як голова сенатської комісії, повинен таки знати.

Про те, що російсько-більшевицькі імперіялисти використають пропозицію Вайлі для скріплення антиамериканської пропаганди в Україні і Білорусії, не потрібно ще окремо підкresлювати, а наслідків такої пропаганди — аналізувати.

ЕЛЯСТИЧНА СТРАТЕГІЯ МОСКВИ

В той час, коли в СІІА йдуть намагання призвити та знецінити, а то й замовчати не ініціює, національне питання в СІІА, в той самий час Москва примушена при допомозі діялектичної акробатики советських учених (ми австраліємо від того, чи вони це роблять за наказом чи добровільно) спеціально доводити і підкresлювати суверенітет союзників — тобто національних, неросійських — республік. Нам не цікаві всі ці акробатичні вихиляси, протиріччя в аргументації, відсутність логіки. Для

Чи знають чого хочуть?

Як відомо, концепція політики США щодо просторів СССР не вивершена. Хоч нарис цієї політики, випроваджений різного роду фахівцями (наприклад, Кеннаном), іде зовсім ясно по лінії збереження російської імперії, а політика Американського комітету визволення від большевизму в своїй теорії і практиці виразно єдинонеділімська, проте не треба забувати про поважні голоси серед американських політиків, які вказують на протилежні тенденції.

Найбільшу вагу має заява найбільш компетентної особи в цих справах — кол. державного секретаря закордонних справ Діна Ечісона. Він вказав в 1951 р. на 500-річну історію Росії, від московського царства до величеської сучасної большевицької імперії. Цей імперіалістичний шлях російського народу вstellений актами поневолення раз-у-раз нових сусідніх народів, і остання ланка цього шляху — це поневолення сателітних націй.

Згадана заява кол. секретаря державного департаменту Ечісона, сперта виключно на перераховані незбитих історичних фактів в йхньому хронологічному порядку, являє собою найважливіший, досі неперевершений у своїй виразистості, офіційний документ США в справі російської націоналістичної суті большевицької імперії.

Багатонаціональний склад СССР і самозрозуміле право кожної нації жити самостійним державним життям підкреслило після цього багато визначних американських політиків; згадати б тільки Г. Стассена, який в тому ж році заявив, що слід забезпечити суверенітет і незалежність України і інших сателітних держав, які він перерахував за порядком. В подібному дусі висловився в 1952 р. Оскар Чепмен, тодішній секретар внутрішніх справ США, вказуючи на аналогію між американською і українською традицією, бо обидва народи мусили однаково повстати в боротьбі за свою свободу, американці проти англійців, українці проти росіян.

Перелік голосів американських політиків, що виявили об'єктивізм в оцінці російської націоналістичної суті большевизму і знання самостійницьких прагнень націй СССР, можна б продовжити. В цьому дусі висловлюється ряд чільних контресменів і сенаторів при нагоді кожної конвенції УКК чи Українського Народного Союзу, «Провидіння» та Українського Робітничого Союзу. Останнім часом для поширення і поглиблення розуміння цих справ багато зробили такі члени американського контресу, як Керстен, а особливо Фіген та Бебсі і відомий приятель свободи народів О'Коннор.

З огляду на тиск незаперечної правди, яка пробивається в американське суспільство навіть через масивні перегороди монополії неознайомлених з національною справою СССР і русофільських або супермакіявлівських теорій про чарівну силу т. зв. рівноваження сил, — навіть голова русофільського АКВБ, адм. Л. Стівенс, мусів у привітальній телеграмі з приводу відкриття програми українською мовою в радіо «Ліберейшен» згадати, бодай загальниково, про те, що «український народ, сьогодні поневолений большевицькою диктатурою, безперечно займе своє місце у народів вільних колі...»

Ця заява скуча і обережна, коли зважити, що вона походить з уст голови комітету, який ніби збирається визволити між іншим теж Україну. Проте, врахувавши, що вона походить з уст голови установи, яка принципово не визнає за Україною державного статусу, треба сказати, що ця заява все ж має свою вимову. Справи державної самостійності України не можна оминути зовсім мовчачи, і, промовляючи до українців, навіть неприхильний до державності України американець мусить говорити, хай загальниково, про місце України в колі вільних націй.

Інакше він не тільки не буде мати серед українського народу уваги, але більше того: він буде посередно говорити на користь російсько-большевицької пропаганди, яка постійно, а останнім часом чимраз голосніше і ширше виглощує давню лжепропагандивну фразу Леніна, що Україна може бути вільною і незалежною тільки в тісному союзі з Росією і що Захід був, є і буде проти української державності.

З тим більшим здивуванням доводиться проте спостерігати факт, що в цьому році, коли московська пропаганда сувореності України при боці Росії святкування 300-річчя Переяславського договору досягла свого вершка, якраз голова сенатської комісії США для зовнішньо-політичних справ, сенатор Вайлі, отже формально визначно відповідальна в цих справах людина, вихопився з пропозицією, щоб уряд США склав протест проти дальшої участі Білорусії і України в Об'єднаних Націях, мовляв, обидві ці країни є практично такими самими складовими частинами СССР, як Техас і Нью-Йорк є частинами США.

Ця пропозиція, поставлена, очевидно, неподумано навіть з тактичного погляду, містить у собі одну кардинальну помилку, помилку, диктовану глибоким невіглаством, а саме: вона не враховує того, що Україна і Білорусія — це зовсім окремі нації, тоді як згаданий Техас чи інший штат — це тільки провінція, складова державна одиниця одного і того самого американського народу. Коли США під поглядом національним є монолітом, то СССР являє собою зліпок терором утримуваних у послусі Москви націй. З таким самим правом шановний сенатор може пропонувати видалити з ОН будь-яку сателітну державу, бо всі вони, говорячи словами Вайлі, «практично є складовими частинами СССР».

Виступ сенатора Вайлі — це не тільки доказ великого незнання проблеми СССР, але також показник, як далеко американська політика супроти цієї країни не оформлена, не опрацьована, не усталена. Сенатор Вайлі, замість скріпити надію націй СССР на підтримку визвольних інхі змагань, безпосередньо причиняється до консолідації панування Кремля, який нехай теоретично, нехай пропагандивно, але не відмовляє Україні державної сувореності — і ми не були б дуже здивовані, коли б цей сенатор появився на списку нагороджених Москвою відомих «борців за справу миру». Бо те, що конгресова комісія Керстена кілька місяців тому намагалася здобути і частково здобула для США, тобто довір'я до розумного ставлення справи СССР американськими політиками, — це сенатор Вайлі своєю не-

щасною пропозицією дощенту провалив. Перед народами СССР вириває на всю широчину питання: чи знають американці, чого вони хочуть? Чи знає ліва рука, що робить права? Чи здатні американці взагалі бути провідною силою в боротьбі з російським комунізмом?

Сумніви в цьому будуть зрештою цілий ряд інших справ. Наприклад, що сталося з резолюцією число 58 конгресмена Л. Сміта в справі іменування урядом США дипломатичних представників при урядах України і Білорусії, внесеною 9 лютого 1953 р. і переданою підкомісії для закордонних справ конгресу? Хоч ця підкомісія вислухала ряд свідчень (між іншими адм. Дж. Менца, проф. К. Меннінга, проф. Л. Добрянського, проф. Р. Смаль-Стоцького та інших), які по всій лінії підтримували пропозицію конгресмена Сміта, проте вся справа застрягла з публічно невідомими причинами. Зате, немов у річинці цього далекодумного вислову симпатій американського конгресу до українського і білоруського народів, масно тепер зовсім протилежне становище представника сенату.

Доказів несталості, нескоординованості, нерішучості політики США за останніх роках можна назбирати безліч. Постас враження, що американська громадська думка не може зорієнтуватися перед повені суперечних рецептів різних «знавців» європейських питань, і серед вибу розбіжних поглядів, що їх форсують поодинокі впливові кола, ця думка не може встановитися на певній лінії.

Прикладом такої дезорієнтуючої внутрішньої американської пропаганди може послужити стаття Давіда Даліна п. н. «Американська політика і Росія», вміщена в російському «Новому Журналі» (ч. 36). Цей публіцист, що має доступ і до чисто американських журналів, обороняє недоторканість СССР зовсім по лінії большевицької пропаганди.

В згаданій статті Далін твердить —

(-ет-)

дослівно, як большевики — що в нашому сторіччі намагання відокремити якусь територію від переможеної країни ведеться під гаслом визволення нації з-під чужого ярма. «Англія, — пише він, — уже давно стоїть за відокремлення від Росії Середньої Азії і Кавказу. Німеччина бажає відокремлення хоч би значної частини України, і її підтримує щодо цього Польща; Польща дретендує на значну частину Білорусії... Румунія вимагає Басарабії і деякої частини сусідньої території, можливо аж до Одеси; Туреччина вимагає собі деяких кавказьких територій. Нарешті всі, включаючи США, стоять за відокремлення балтійських держав».

«Якщо вінна буде успішно для Західу — продовжує Далін, — немає сумніву, що території союзних республік відокремлені західніх і кавказьких кордонів будуть поставлені під військове управління і в політичну залежність від суспільних держав — членів атлантическої коаліції».

Отже на думку Даліна, Польща, Німеччина, Румунія окупують Україну, Англія — Кавказ і т. д. Але німціми страшить, і до з величим успіхом, також большевицька пропаганда, яка постійно твердить, що Захід готове Україні поворот нацистського панування. На думку Даліна, Україна має тільки такий вибір: або остатися під пануванням Москви, або бути опанованою в майбутній вінні, вже з дозволу американців, німців, поляків, румунів. Щоб вона могла бути самостійною і ніким не окупована, цього Далін навіть не притускає.

Але це основна лінія большевицької пропаганди. На цій лінії зустрічаємо також Давіда Даліна і дивним дивом американського сенатора Вайлі. І людина з СССР з здивуванням похутиє головою, бачачи, як американська політична думка, мов корабель серед моря, без кермі і вітрил танцює серед супротивних течій.

Спорт — чи спотворення спорту?

(ДУМКИ З ПРИВОДУ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СПОРТОВИХ ЗМАГАНЬ)

Ми маємо зовсім несподівану спортивну дискусію. Газета «Український самостійник» помістила великий репортаж, до речі, дуже цікавий, про «Всеєвропейські легкоатлетичні змагання», що відбулися 25—29 серпня у швейцарському Берні. Двотижневик «Сучасна Україна» зареєстрував про спортивну подію листом свого читача з Женеви.

Можливо, що надто сміливо зводити виступ советських змагунів до «глядівторства», але й наголовок «Сила нації» не надто щасливий та зручний. Сам факт, що один атлет з-за залізної завіси мав на грудях «БССР» (Білоруська Соціалістична Республіка), а багато рекордисток мали прізвища, що кінчилися на «енк», і що хтось навіть називав себе студентом фізкультури у Львові, зовсім нічого не говорить.

Не можна нам забувати: в СССР, отже в тому числі і в Україні, немає жодного спрважжного спортивного руху — так, якого розуміють на Заході, зате існують там спортивно-атлетичні клуби, з яких головні — це «Динамо» і «Спартак». Найбільші рекордисти виходять із рядів «Динамо», решта — це «спартаківці», а інших взагалі немає. «Динамівці» — це спортивні атлети МВД, «спартаківці» — спортивні компарти.

Хот є ті спортивці, що їх ми споглядали в Берні, не можемо з повною рішучістю ствердити. В кожнім разі це був найнадійніший, ніж, напр., старшини генерального штабу або капітани МВД. Ми мусимо також підкреслити, що хоч формально советські атлети (так вони себе офіційно називають) виступали від усього ССР, проте вони вважали себе, а всі глядачі вважали їх представниками Росії, а бурхливі аплодисменти європейської спортивної публіки треба записати саме на рахунок Росії, не на рахунок «большевиків».

Треба ще з'ясувати участь українців у советській спортивній делегації. Іх не було видно, а якщо їх були серед цих атлетів люди з виразно українськими прізвищами, то ледве чи вони себе такими вважають. Не вільно дурити себе надіями, що в атмосфері ембевіської дисципліни спортивних клубів може зберегтися український дух. Бути атлетом в ССР означає належати до касті найупривілейованіших партійних вельмож. Одночасно не вільно дурити себе гучними аплодисментами на честь різних спортивних «енк», бо ці аплодисменти були подумані публікою для росіян.

ДЕЩО З СТАТИСТИКИ

Для оцінки значення бернської спортивної імпрези потрібні деякі основні статистичні цифри.

Нації, спортивці яких можуть похвалитися здобутими успіхами-медалями, дають, разом узявшися, 490 мільйонів населення, з чого на Захід припадає 225 мільйонів, а на Схід (ССР та його сателіти) — 265 мільйонів.

Відношення сил, міряне спортивними досягненнями, дає такі наслідки: для східного бльоку — 54% населення, 56% здобутих у Берні медаль і 60% здобутих пунктів. Якщо ж брати на увагу тільки золоті медалі (перші місця у змаганнях і титули першої Європи), то східний бльок отримав аж 72% золотих медаль. Зокрема ССР отримав 33% медаль (або 47% золотих медаль) і 38% пунктів при 41% порівняної кількості населення.

Західній бльок мусів задоволитися 44% медаль (28% золотих медаль) і 40% пунктів при 46% населення.

Поодинокі спортивні команди дістали таку кількість золотих медалей: ССР — 17, ЧСР — 4, Угорщина — 4, Великобританія — 3, Німеччина — 2, Фінляндія — 2, Польща, Франція, Швеція й Італія — по одній медалі. З загальної кількості здобутих медалей найбільше дістали ССР (35); далі йдуть: Великобританія (14), ЧСР (11), Угорщина (9), Німеччина (9), Фінляндія (8), Швеція, Франція, Італія, Норвегія і Польща — по три медалі.

Попередніх кидаеться в вічі, що відношення сил на спортивному стадіоні в Берні м

Спорт — чи спотворення спорту?

брати всі без винятку медалі та нагороди, які тільки можна буде здобути.

СПОРТОВЦІ ЧИ АТЛЕТИ?

Назва «спортивець» у советському лекціоні невідома. Людину, яка займається спортом, називають там «атлетом».

Хто ці атлети?

Вони самі радо називають себе «учнями спортивних академій», «студентами інститутів фізкультури» в Москві, Ленінграді, Києві, Львові, Менську. Цими назвами властиво і визначається характер спорту в ССР. Є це в основі такий сучасний фах, як фах фільмового актора, оперового співака або, якщо хоче, старшини генерального штабу, який таємо може називати себе «учнем воєнної академії». Ми не хочемо такими окресленнями і ствердженнами надати «званню атлета» в ССР якогось негативного посмаку, ми именуємо тільки те, як фактично стоїть справа з спортом в ССР. Нас не цікавить також питання приналежності цих «атлетів» до ембевівських або партійних спортивних з'єднань (а не об'єднань!), нам ідея тільки про технічний бік спортивного звання в ССР.

ЗАСАДИ ЧЕСНОЇ ГРИ

В західному світі, зокрема в Європі, ситуація в спорті виглядає інакше. Спір на тему «аматорство чи професіоналізм» у спорті нині вже несуттєвий і неактуальний. Хоч у багатьох випадках спортивці дістають за свої виступи на спортивних іграх відповідну винагороду, все ж таки панівним типом у західному спорту є спортивець-дженерал, який в спортивних змаганнях дотримується неписаних законів чесної гри і загально принятого кодексу честі. Саме такі спортивці виступали в Берні проти советських атлетів, життя яких виповнене виключно тренуванням для здобуття рекордів — абсолютно так само, як операційний співак чи фільмова дива мусять безперервно вправлятись у своїй ролі, щоб глядачі могли подивляти їх досягнення.

Приглядаючись бернським змаганням в ролі зацікавленого спостерігача, не можна було позбутися дивного враження, що советські атлети могли, якщо б вони цього хотіли, набити всіх на голову; тільки наказана згори стриманість не дала глядачам такого видовища. Кляса советських атлетів була куди вища, ніж кляса найкращих європейських змагунів. Не раз виникало навіть співчуття до західних спортивних завзятців, що вони примушені ставати на спортивну боротьбу з цілковито іншою породою змагунів.

Перспективи західноєвропейського спорту, якщо проаналізувати наслідки змагань у Берні, є практично жодні, і не допоможуть навіть американські спортивці. Недавно ми пережили катастрофальну поразку шведської футбольної команди в Москві, а компромітація канадських гокеїстів у Стокгольмі також не повинна відійти в непам'ять.

Виходить, що заповіджене Москвою здобуття всіх спортивних медалей під час чергових олімпійських ігор може справді бути зреалізованим на сто відсотків...

ТИНІ БЕРНСЬКИХ ЗМАГАНЬ

Об'єктивний глядач під час європейських спортивних змагань у Берні мусів прийти до прикого переконання, що справжній олімпійський спортивний дух не окрилював уже ні активних учасників, ні організаторів цієї імпрези. Спортивці не боролися одні з одними за перше місце, а за всяку ціну хотіли «здобувати нові рекорди», щоб прославити свою «родину».

Не було, напр., найменшого сумніву, що в бігу на 5000 метрів В. Куц мав найбільшу шансу здобути перемогу, але метода, якою він промошував собі шлях до цієї перемоги, була цілковита неспортова. Щоб було ясно, треба відтворити передбіги на 5000 м: на старті стало 12—15 змагунів, при чому кожний старався зайняти місце на внутрішній кривині, тобто на дещо коротшій, ніж зовнішня кривина. Після перших сорока метрів змагуни східного більоку «солідарно» «обігнали» кожного конкурента з Заходу, який мав найбільші шанси на одне з перших місць. У фіналі бігу на 5 000 м чех Затопек разом з іншими східними змагунами блокував усіх конкурентів Куца, який і без допомоги чеха мав запевнену перемогу. Немає виразної заборони поступати так на спортивному гриці, але власне суттю спортивного духу є вміти не тільки змагатися за перше місце для себе, але й не позбавляти іншого можливості здобути таке місце для себе. Від на 5 000 м був справді прекрасним бігом, хоч бігли не спортивці, а «джокеї», які бичували не тільки власного коня, але й не забували «помилково» вдарити коня свого сусіда».

Багато шуму наробила дискальфікація німецької дружини в штафетному бігу 4 x 100 м. (Німецький осяг — 40,5 се-

кунди, перемогу дістали однак угорці — 40,6 секунди). Нікому з глядачів навіть на думку не прийшло, щоб у німецькій перемозі була якесь неправильність. Але трасовий арбітр заперечив перемогу німців, мовляв, передання штафетної палички сталося поза визначену лінією. Як несправді було, не можна було ствердити якось фізичної переваги росіян, навпаки, в багатьох випадках західні спортивці були такі в кращій фізичній формі. Але, щоб протистояти російським атлетам, треба застосувати інші методи тренінгу. Прихильникам «чистого спортивного аматорства» скажемо тільки, що таке аматорство добре для недільного дозвілля, але в ніякому разі для міжнародних змагань.

Подібна історія трапилася з дискальфікацією британської дружини в штафетному бігу 4 x 400 м, мовляв, британський бігун перебіг визначену лінію, в наслідок чого перше місце і золоту медаль дістали французи, до речі, єдину золоту медаль під час бернських спортивних ігор. В жюрі засідали два французи, один британець і один швед.

Для повноти атмосфери, яка створилася не без вини аранжерів, треба ще подати такий факт: російський атлет Філін змілив у маратонському бігу трасу і через те втратив декілька хвилин, прийшовши третім до мети після фіна Карловена і свого земляка Грішаєва. Жюрі однак обдарувало Філіна золотою медаллю, ніби в рекомпенсату за втрачене ним перше місце. Така «спортова поведінка» передєя як унікат в історію спорту, ілюструючи низькопоклонство Заходу перед росіянами. Цей випадок із маратонським бігом послужив, мабуть, прецедентом для дискальфікації німців, мовляв, не можна вражувати росіян, доколи яких треба ходити навшпинячки.

При всій атрактивності бернських змагань і подиві для російських атлетів треба було ствердити, що советські змагуни стали погребниками справжнього спорту і його благородного духу.

Ще про „пережитки капіталізму“

Гаррісон Солсбері, кореспондент «Нью-Йорк Таймсу», що протягом п'яти років перебував у Москві, публікує тепер в цій газеті свої враження з советської столиці і висловлює припущення, що Сталін помер не своєю смертю, його ліквідували.

Невідомо, коли вийде на поверхню таємниці Сталінового правління, з його смертю включно. Але правдоподібність і такого припущення не виключена, бо політбористи боялися, що в старечому божевілі Сталін міг ліквідувати їх поодинці. Інша річ, що якби й справді вони прискорили його смерть, то не для того, щоб застосувати нову політичну лінію. Як показує майже дворічна після-сталінська політична практика, маленківці безпомічно борсаються далі в річниці Сталінової політики. Вони побоялися відповісти на виклик, який вони виключно включно виключають з місцеві партійні організації не борються проти цих свят, а самі беруть у них активну участь.

«Літературна газета» від 2 вересня в статті «За стінами Лаври обурюється, що в Київській лаврі ченци ведуть активну пропаганду, ніж робітники антирелігійного музею, розташованого там таки. Автори статті подають так підчищено історію постання антирелігійного музею в Києво-Печерській лаврі:

«У 1929 році монастир Києво-Печерської лаври перестав існувати. Ніхто його не закривав і, тим більше, не забороняв. Поступово ченци самі стали покидати монастир: одні — обурені деякими «вольностями» в поведінці чернецької братії, інші — побачивши, як швидко таємно паства і як катастрофічно падають прибути... Навіть віруючі відвернулися від лаври. Вона розпалася».

Не будемо витрачати місця на спростування цієї неправди і ствердження очевидного факту, що лавра таки силоміць закрили. Читаймо далі:

ВІГЛЯДИ НА МАЙБУТНЕ

Ми не є прихильниками спортивного бойкоту ССР. Спостерігаючи форми ведення змагань представниками західної і східної спортивних шкіл, не можна було ствердити якось фізичної переваги росіян, навпаки, в багатьох випадках західні спортивці були такі в кращій фізичній формі. Але, щоб протистояти російським атлетам, треба застосувати інші методи тренінгу. Прихильникам «чистого спортивного аматорства» скажемо тільки, що таке аматорство добре для недільного дозвілля, але в ніякому разі для міжнародних змагань.

Такі спортивні нації, як британці, швайцарці, німці, голландці і шведи, мають настільки високий життєвий стандарт і такий добрий спортивний людський матеріал, що при добрій волі і розумінні політичного значення спортивних виступів вони могли б асигнувати відповідні фонди, щоб улаштувати спортивні школи, які, хоч і не будуть грецькими гімназіями, проте дадуть можливість здистансувати ССР на спортивних іграх. Проти рутини советських атлетів стане тоді рутина західних спортивців. Якщо Захід не усвідомить цього, то йому треба буде відмовитися від влаштовування спільнот в ССР та східним бльском спортивних змагань, бо інакше такі змагання будуть тільки плянованою поразкою Заходу, а це вже не спорт.

Ми живимо в часі, коли багато варгостей стало, на жаль, пережитками. Можна з таким станом не погоджуватися, можна боліти, що на наших очах загибає справжній класичний спорт, однак треба мати мужність це бачити і робити відповідні висновки.

Після римських олімпійських ігор прийшли римські глядітторські арени. Такий час, здається, прийшов і для нас. Лише після багатьох століть знову прийшла доба спорту. Можливо, що така доба знову колись повернеться. Тепер її однак немає.

С. Врецьона

фактами: майже в кожній газеті можна натрапити на нарікання, що скрізь відновилося святкування храмових свят, які на цілі тижні відривають людей від колгоспної праці, і що найбільш пікантне — місцеві партійні організації не борються проти цих свят, а самі беруть у них активну участь.

«Літературна газета» від 2 вересня в статті «За стінами Лаври обурюється, що в Київській лаврі ченци ведуть активну пропаганду, ніж робітники антирелігійного музею, розташованого там таки. Автори статті подають так підчищено історію постання антирелігійного музею в Києво-Печерській лаврі:

«У 1929 році монастир Києво-Печерської лаври перестав існувати. Ніхто його не закривав і, тим більше, не забороняв. Поступово ченци самі стали покидати монастир: одні — обурені деякими «вольностями» в поведінці чернецької братії, інші — побачивши, як швидко таємно паства і як катастрофічно падають прибути... Навіть віруючі відвернулися від лаври. Вона розпалася».

Не будемо витрачати місця на спростування цієї неправди і ствердження очевидного факту, що лавра таки силоміць закрили. Читаймо далі:

УВАН вшановує Архієпископа Кир Івана

Під час своєї чергової візитати архієпископ Іван Бучко, відвідавши ряд осередків українських емігрантів у Німеччині, останні загострили до мюнхенської української громади. В Мюнхені надано йому звання почесного члена Української Вільної Академії Наук (УВАН).

В залі мюнхенської «Торгельштубе» зібралися 25 вересня науковці, громадянство і представники преси, щоб відмінити цю небуденно подію як для нашого церковного Владики, так і для УВАН. Вступом для свята було вдале виконання групою з восьми співаків відомої пісні «Ой зіцьла зоря вечеровая, над Почаєвом стала...»

Свято відкрив голова Європейського відділу УВАН проф. П. Курінний, сказавши, що очолена ним інституція вшанує Владику званням свого почесного члена. До пульту підходить проф. д-р Юрій Панейко, що в коротких словах з'ясовує етапи наукової діяльності УВАН. Коротко, але речево скарчевавши завдання науки в загальному, проф. Ю. Панейко підкреслив, що наука слугить не власній гльорії, а істині, збагачуючи людство своїми осягами. «Хто любить науку, справжньою наукою, той є Божий вибранець», — сказав проф. Панейко. Потім він відчитав текст грамоти і вручив її Іх Ексцепленції Іванові Бучкові.

«На цій місці був створений державний музей-заповідник — значний науково-історичний і антирелігійний центр... Державний музей-заповідник працював до вересня 1941 року, до евакуації з Києва. А коли співробітники музею вернулися з евакуації, то вони побачили, що в лаврі засіли ченці».

Це, м'яко кажучи, досить наївне пояснення, бо то ж повірить, що при відомій безоглядності советської політики ченці могли «засісти» в лаврі і з ними ніхто не міг нічого відіяти. Навпаки, нам відомо зовсім протилежне, що монастир у Кисво-Печерській лаврі зовсім офіційно відкрили, бо Сталінові тоді потрібна була церква і для демагогічного маневрування з совет

ОГЛЯД ПОДІЙ В УССР

„Народні демократи“ з сходу і заходу в Києві

ЗАЛИЩЕННЯ ДО ІНДІЇ

Советський уряд намагається за всяку ціну розіграти нейтральну позицію Індії в теперішньому укладі міжнародних сил для нав'язання якнайприхильніших стосунків з Індією і для здобуття серед індійців прихильників СССР. Тактику Кремля під цим поглядом можна доволі добре проілюструвати, розглянувши останню подорож діячів індійського мистецтва по СССР, в тому також і по Україні.

Советські органи, зв'язані з культурними установами, культурні, мистецькі і інші організації старалися прийняти індійську делегацію з якнайбільшою підтримкою і «помпою». В усіх виступах, заявах, статтях з захопленням говорилося про індійську культуру і мистецтво. Зроблено все, щоб візиту діячів індійської культури якнайбільше розпропагувати і спопуляризувати. Цій меті служили стопки преси, радіо і телепередачі.

В Москві і Києві влаштовано виставки індійського образотворчого і скульптурного мистецтва, в важливіших містах України мав відбутися 23—25 вересня перший в СССР фестиваль індійського кіна. Одним словом, зроблено всі можливі заходи, щоб довести як самі індійські делегації, так і індійському народові, що весь СССР (як урядові кола, так і населення) ставиться до індійського мистецтва і Індії взагалі якнайприхильніше.

Окрім звернено увагу на перебування індійської делегації в Києві, де, згідно з найновішими звичаями в СССР, зупиняються тепер всі важливі закордонні делегації, що подорожують по СССР. Київ відвідують, звичайно, зараз після перебування в Москві, хоч Ленінград є «другою столицею ССР».

Вже на київське летовище 12.9 вийшли зустрічати індійську делегацію численні «діячі мистецтва і літератури, представники суспільства Києва». Привітальну промову виголосив міністер культури УССР К. З. Литвин, в якій, як подають «Ізвестія», від 14.9, він говорив про «глибоку повагу, яку плекають трудящі України, як і всі советські люди, до індійського народу, до його старовинної і вічною юної культури, про велике значення дружби народів ССР і Індії для спрви закріплення миру в усьому світі». Далі привітала делегацію артистка Чандар, делегації вручено квіти, а відповідала господарям керівниця делегації, заступниця міністра охорон здоров'я Індії, пані М. Чандрасекгар.

Індійці дали в Києві два концерти, 14 і 15 вересня; оглядали важливіші історичні пам'ятки столиці, підприємства тощо. Ці концерти передавалися через київську телевізію; рівночасно влаштовано виставку індійського майяства, зокрема старовинної індійської акварелі. Друге прийняття зарежисеровано після першого концерту. Тоді виступав композитор К. Данькевич, автор опери «Богдан Хмельницький», що на доказ давньої «любові і повагі советського народу» до Індії подав, що композитор Н. Римський-Корсаков створив індійську пісню в своїй опері «Садко», маляр В. Верещагін в 80 рр. минулого століття намалював картину «Англійська казнь в Індії», а один з президентів української академії наук, Д. К. Заболотний, особисто боровся з чумою в Індії в 1897 р. Доказів про дружбу з найновішою історією бідній Данькевич знайти не міг. 16.9 міністер культури УССР Литвин дав на честь делегації прощальний обід, після якого гості від'їхали.

Немає сумніву, що ці прийняття і франсійські вихвалювання з боку советських бюрократів будуть далі ширити дезорієнтацію в Індії і сприятимуть просоветським настроям. Невтралізм індійських правлячих кіл, що намагаються такими поїздками довести, що вони не ставляться до Кремля вороже, може привести цілком протилежні наслідки: посилити вплив советських п'ятих колон у молодій державі, що навіть не розконтривала добре здобуту волі.

КИТАЙСЬКІ «ПАЛОМНИКИ»

Але такі найбільше подорожують по Україні китайські делегації, яких лише за останній час було три — делегація діячів китайського кіна, делегація керівників житлового будівництва і делегація кооперативних спілок. Всі вони приїздили в Україну, щоб познайомитися з організацією і діяльністю відповідних діяльних мистецького і господарського життя. Буквально як правило, всі китайські делегації, крім супоурядових, що мають виразно зовнішньополітичні завдання, приїжджають «нав'язувати контакт з Україною», при чому деякі вперше чергу йдуть до Києва, а щойно пізніше — до Москви.

Взагалі від часу советських переяславських святкувань помітне посилення того руза зв'язків між КНР і УССР. Тоді, як повідомляли світові пресові агентства, китайська пропаганда переконувала своїх громадян, що «УССР — суверенна держава», перекладено на китайську мовою багато творів українських письменників, в тому числі, самозрозуміло, також підсоветських, почалися часті взаємні поїздки різних делегацій, взаємні спортивні змагання тощо. Також посилено в УССР всяку пропаганду про Китай. Тут на перше місце заслуговують китайські виставки в більших містах України, а останні почали робити ці виставки також і в менших обласних центрах; напр., в половині вересня відкрито виставку китайського образотворчого мистецтва в державному художньому музеї в Сумах, і то доволі велику, на якій показують 360 творів.

Безперечно, що ці візити режисеровані також у пляні психологічної війни за Україну. Вони мають доводити українському населенню, що УССР шанують як першу «з рівних» також інші держави і народи. Ця акція має також свої поважні позитиви, бо вона пропагує українську культуру серед народів Китаю і знайомить українців з китайською культурою, а також посилює прагнення до волі в українському народі. З другого боку, китайським комуністам ідеться про те, щоб показати китайським народним масам, що їх «союзник» ССР є кращий від за-

хідніх великорідзив, бо в ССР «розв'я зано національне питання», бо підсоветські республіки користуються «широкими правами».

Вся ця советсько-китайська пропаганда має також зовнішньополітичні цілі: вона має внутрішньо скріпити т. зв. советський блох, вісь Москва—Пекін. В цьому пляні ведеться в ССР широка пропаганда також нарад першої сесії всесікайських зборів народних представників, в новоустановлену конституцію КНР передрукована вся советська преса, хоч принципи цієї конституції в багатьох випадках відбігають від принципів т. зв. сталінської конституції від 1936 р. Але це обміниться в ім'я закріплення «дружби» з 600-мільйоновим союзником на сході, для доказу, що ССР позитивно ставиться до всього, що діється в Китаї.

ПОЛЯКИ МУСЯТЬ ПРИСТОСОВУВАТИСЯ ДО УКРАЇНИ

Якраз в п'ятирічному плані наступу советської армії на Польщу проголошено 14 вересня початок «місяця польсько-советської дружби»; але це офіційно пов'язують з 10-річчя існування «народної Польщі» і 10-річчям діяльності «Товариства польсько-советської дружби». Про скандалне п'ятиріччя, коли большевики не тільки «взвізали» західні області України, але і допомагали Гітлерові поневолювати Польщу, ніде в писаннях про «місяць дружби» не згадується.

Степан Ігнар, заступник голови головної управи цього товариства, вмістив в «Ізвестіях» від 16. 9 статтю під заголовком «Дружба між польським і советським народом буде жити вічно» і подає деякі дані, які яскраво ілюструють русифікаційний тиск у Польщі. В цьому товаристві було в минулому році близько семи мільйонів осіб, тобто дещо менше, ніж третина всього населення Польщі що були зорганізовані в 88 тис. гуртків; з цього числа 31 тис. гуртків припадає на села. З разом товариства було зорганізовано 7 793 гуртки вивчення російської мови, в яких навчалося коло 100 000 дорослих (молодь учиться російської мови в школі), відштовано понад 260 тис. доповідей і гутрок, на яких було присутніх коло 12 міл. чоловік (на доповідях було пересічно по 45 чоловік), і 40 тис. виступів гуртків художньої самодіяльності.

В «місяці дружби» все товариство поставлене на ноги і має завдання посилити свою працю якнайбільше. Рівночасно розпочалося посилене «братьянство» на практиці.

В Москві почав свої наради з'їзд технічних працівників Польщі і ССР, що має зробити «підсумки» технічної співпраці; розуміється, ідеться тут про вихвалювання «передової» советської техніки.

Поза цим з'їздом усі інші «братьянства» відбуваються в першу чергу між УСРР і Польщею. Місяць культури започаткований в Варшаві українською державною капеляю бандуристів. 15. 9 виїхала до Києва польська делегація діячів культури і науки на чолі з письменником Казимиром Брандисом, що має подорожувати по Україні цілий місяць. (Така сама делегація виїхала з Польщі також у Білорусі).

Ця поїздка в Україну і Білорусі відбувається саме в той час, коли большевики режисерують в обох республіках святкування прилучення до ССР західніх областей України і Білорусі. Отже большевикам, з одного боку, йдеться про те, щоб поляки заманіфестували перед обома народами, що вони не солідаризуються з попередньою політикою Польщі, а, з другого боку, посилення діяльності товариства «дружби» в Польщі в цей самий час має широко говорити про всякі користі, з «союзу» з Росією, має підкреслювати всякі «успіхи» в самій Польщі і вагалі скріпити «перевізування» польської людності. Теперішні пропагандивні виступи в Україні дресовані поляків, як зрештою і агітаційний гук і гомін під час переяславських святкувань, вказують на те, що Кремль вважає українську проблему важливішою від польської і тому наказує «молодіжі польській сестрі пристосуватися до вимог «старшої», тобто до російського імперіалізму.

П. Е.

ла доручена адресатові — Бурякові Сергію Андріевичу, станція Зимогір'я, виселок Лозовський, вулиця Друга Продовжня, ч. 7.

— Знаєш що, — сказав Сергій Андрійович жінці, — давай повідомлюмо уповноваженого міністерства зв'язку ССР по Україні т. Кириченка. Він не знає, звичайно, про порядки у нашому поштовому відділі. Хай дасть по заслугі, кому належить.

На цьому й зупинилися...

А. Бурдин

(«Правда України», ч. 205)

ОБУРЛИВА БЕЗГОСПОДАРНІСТЬ

В центрі села Миколаївки, Роменського району на Сумській, стоїть цегляний будинок красivoї архітектури. Продюдери повз нього, люди говорять:

— Будинок гине, і никого це не турбує. Просто дивно!

Дивуватись, справді, є чого.

Ще в 1940 році в селі почали будувати нове шкільне приміщення. В ньому передбачалось відкрити спочатку восьмі, а потім дев'яту класи, де б навчалися діти з Миколаївки та двох сусідніх сіл — Житнього і Калинівки. До початку великій вітчизняної війни будівництво школи в основному було закінчено — виведено стіни, дах. Покрити ж будинок не довелося.

Після того минуло чотирнадцять років, з них дев'ять післявоєнних. Однак про закінчення будівництва школи не думають і Роменський районний, і Сумський обласний відділ народної освіти. Дах на будинку давно завалився, в бараках місцях із стін повивалювалися цегля. Приміщення, на будівництво якого в свій час було витрачено десятки тисяч карбованців, гине.

Чи знає про це міністерство освіти УСРР?

П. Палажченко

(«Правда України», ч. 205)

З СОВЕТСЬКОГО ЖИТТЯ

ІСТОРІЯ ОДНЕЇ ОВІЩЯНКИ

Квартира, яку я займаю в будинку ч. 29 по вулиці Франка в Дрогобичі, потребує капітального ремонту.

В березні минулого року я звернувся з цього приводу до голови виконкому Дрогобицької міської ради т. Панченка. Він негайно ж переадресував мою заяву міськжитлоуправлінню з резолюцією: «Підготувати документацію для ремонту, який провести не відкладаючи».

Минуло кілька днів, і для обслідування квартири прибула ще одна комісія, яка підтвердила висновок першої.

Нарешті 10 травня одержую з міськжитлоуправління повідомлення про те, що технічна документація замовлена і до ремонту приступлять у червні.

Настав червень, а ремонтників не видно.

— Не тільки ваша квартира, а весь будинок потребує капітального ремонту, — заявила вона.

Минуло ще кілька днів, і для обслідування квартири прибула ще одна комісія, яка підтвердила висновок першої.

Нарешті 10 травня одержую з міськжитлоуправління повідомлення про те, що технічна документація замовлена і до ремонту приступлять у червні.

Настав червень, а ремонтників не видно.

— Не тільки ваша квартира, а весь будинок потребує капітального ремонту, — заявила вона.

З Китаю йде нова буря

Психологічна війна Китайської Народної Республіки (КНР) проти Тайвану (Формози), де перебуває уряд Чан-Кай-Шека, набирає щораз ширших і гостріших форм. Після заяви Чу-Ен-Ляя від 23 вересня, що «визволення Тайвану — це чисто внутрішня китайська справа», радіовисильня Шанхай подала населенню Формози остереження про плянування бомбових налетів на острові. Китайська преса відкрито говорить про підготування узбережжі китайської флоти до наступу на Формозу. Розвідні інституції Формози звітують про великі перегрупування і концентрацію I, IV і V морської китайської флоти в дельті ріки Янте на південні від Формози. Від 23 вересня не мовкні двобій тисяч гармат тяжкої прибережної артилерії між островами Амой і Кемой, не припиняються бомбові налети формозьких бомбовозів на побережжя та скидання лістівок над територією Китаю. Летунство КНР лише один раз загнalo мешканців Формози в бункри, але заповідають від 28 вересня безперебійні бойові налети.

Воєнна ситуація на цьому відтинку стику між Формозою і КНР викликала стан тривоги в сьомій американській флоті. Вона отримала ще від Трумена 27 червня 1950 р. завдання охоронити Формозу перед нападом КНР і наказ перешкоджати Чан-Кай-Шекові робити випади на суходіл. Три роки пізніше Айзенгауэр відкликав другу частину наказу, і відтоді армія Чан-Кай-Шека робила постійні випади на китайський суходіл, а Чан-Кай-Шек щороку заповідав визволення Китаю. Таке заповідження визволення було повторене та-кож і цього року.

Після женевської конференції КНР почала гостро реагувати на ці випадки. США були переконані, що китайський напад на Кемой мав за мету вплинути на підготовування і перебіг конференції в Манілі. Ці калькуляції розвіяла заява Чу-Ен-Ляя від 23 вересня, яка кваліфікувала питання Формози як внутрішнє питання Китаю. На це американці, крім політичних заяв, відповіли ще проголошенням «воєнних маневрів з неозначенним часом тривання» для сьомої американської флоти, яка дотепер охороняла формозький морський шлях, а також змінення своєї тихоокеанської флоти. Конференція 24. 9. коменданта сьомої американської флоти, віцеадмірала Прайда, і генерал-майора Чейзе з Чан-Кай-Шеком та його штабом є вимовним остереженням на агресію Пекіну і покиємо пальця, що США не думають віддати Формозу.

Після відкінення 9-го асамблесю ОН внеску Вишинського про допущення КНР до ОН дальша акція КНР проти Формози вже не може бути пояснювана як натиск на Захід з метою вимусити його згоду на прийняття до ОН. Постас питання: чи артилерійський дуль між артилерією обох островів є епізодом, чи початком широкої акції у пляні боротьби за панування в Азії?

Оцінка становища

Чан-Кай-Шек оцінює сучасну ситуацію як підготовування наступу на Формозу. На суходолі, навпроти острова Кемой штаб КНР сконцентрував стотисячну армію, яку постійно скріплюють нові, відтягнені з Кореї китайські дивізії. Командування над цими збройними силами правдоподібно перейняв генерал Пен-Тег-Гай, головнокомандувач китайської «визвольної армії» в Кореї. Сполучатку американський генеральний штаб легковажив ці підготовування. Американський адмірал Фелікс Б. Штумп, головнокомандувач морськими збройними силами на Тихому океані, потішав, що «немає жодних позитивних познак того, що ми стоїмо перед генеральним наступом КНР на Формозу». Але відразу після манільської конференції він докорінно змінив свій погляд. Пентагон дав до зрозуміння, що напади на Кемой і Формозу є частиною советсько-китайського пляну ступінєво витиснути США з Далекого Сходу.

Пентагон підкреслює, що рівночасно з нападом Китаю на Формозу Кремль посилив пропагандивну і дипломатичну акції для присиднання до себе не тільки нейтральних країн (Індії, Індонезії, Бірми і Цейлону), але також для присиднання чи принаймні нейтралізації Японії. Цю акцію американський генеральний штаб у Токіо оцінює дуже серйозно. Він вказує, що шанси США на Далекому Сході на випадок війни є дуже обмежені і що існує достатньо обґрунтоване по-боювання, що далекосхідні морські і ле-тунські бази може стрінути доля Пірл Гарбору. На це вказують дальнє виведення американських військ з Кореї та Японії і остереження адмірала Штумпа

та генерального секретаря флоти Чарльза Томаса з приводу росту воєнного потенціалу осі Москва-Пекін. Вони вказують, що морські збройні сили осі «пов-лі, але певно» здобувають перевагу над американськими збройними силами.

Крім скріплених старих советських морських баз у Петропавловську, Порт-Артурі і Владивостоці, де під командуванням советського адмірала Юрія Пантелеєва стоїть близько 100 підводних човнів, будуються нові морські бази на китайському суходолі — в Кваншувані, навпроти острова Гайнам. Не є вже більше спорівним фактом, що КНР має свою власні підводні човни. Не лише від підводних човнів, але також від модернізованого китайського летунства грозить американський флот на Тихому океані відірвання йї від Москви.

З цього аспекту проблема Формози в боротьбі за Азію є лише малим епізодом. Основний момент полягає в тому, що як довго КНР є в союзі з Москвою, західні держави, а передусім США, будуть почутуватися загроженими. Пакт у Манілі не приніс для США розв'язки питання безгеки на Тихому океані. Перша фронтова смуга, яка проходить кордонами КНР та кордонами Індії, сусідів, тобто Кореї, Японії, Формози, Індо-Китаю, Пакистану, Індії, Таїланду і Бірми, є або поза пактом, або в нейтралістичною, або й обороні лежить виключно на плечах США. Стратегічний вакуум, який повстав після упадку Японії ще не виловлено азійськими силами. Але ключем безпеки не можна цілковито розріти політичну оцінку наявного політичного становища.

Пункт тяжіння світової політики, як видається, є завжди там, де йде га-ряча війна, бо кожночасний льокальний конфлікт грозить переставитися в третю світову війну. Коли йдеться про західну політику в Азії, політику, яка стає щораз пекучішою, то вона дотепер виявляє два головні аспекти.

Перший — це доктрина адмірала Радфорда, яка проєктує політику «динамічного, але пасивного тримання КНР в шаху». Метою цієї політики є перешкодити консолідації комуністичного режиму

в Китаї і можливості його союзів з іншими азійськими державами. Засобом для досягнення цієї мети повинні стати: строге торговельне ембарго, морська блокада, політична ізоляція КНР і організація азійського пакту оборони під проводом США.

Другий політичний аспект політики Заходу репрезентує Великобританія. Вона хотіла б балансувати сили КНР, противставляючи їй відродженню Японії та Індії. Це балансування принесло б рівновагу сил і забезпечило стабілізацію умов на Далекому Сході. Передумовою до цього є потреба співпраці з КНР і відірвання йї від Москви.

Обидва ці напрямки є часто затемлювані протирічними заявами відповідальних політиків і часто коньюнктурними та компромісними заходами в конкретних справах. На конференції в Манілі прийшло до компромісу між обома поглядами, а точіше сказавши, прийшло до усанкціонування двогородості тактики. Коли йдеться про військовий аспект, то США і далі весь тягар війни на Тихому океані мусили б нести самі. Зрештою таку війну на Далекому Сході ледве чи вдалося б зльокалізувати тільки до Азії. Покищо Азія ще на довгі роки мілітарно зостається збройним вакуумом.

Політично конференція в Манілі створила певного роду спільноту, яка в першій фазі хоч і обтяжкує США рядом азійських проблем, що не дадуться скоро розв'язати, проте дає певну базу для самостійної політики азійських народів. Хоч під сучасну пору Пандіт Неру продовжує зовнішню політику «мирного співіснування», що забезпечує йому почесне місце п'єсередника, однака, з другого боку, Пандіт Неру виявляє ініціативу творити нейтралістичний блок, який лише сповідно скріплює позицію осі Москва-Пекін, але на дальшу мету створює блок азійських народів, який може протиставитися китайській загрозі.

Постання осі Індія-Японія докорінно змінило б співвідношення сил в Азії. Коли йдеться про Японію, то вона дивиться на Азію подібно до того, як Великобританія на Европу. Японія почувавши ча-

стиною Азії і хоча п'ятирічно могла б співпрацювати з КНР, проте дотепер не має з нею урегульованих взаємін. Для японського господарства китайський ринок є дуже важливим об'єктом. Така співпраця однак не дісталася б підтримки Заходу і тієї частини азійських народів, які з ним співпрацюють; зате союз з Індією, яка не має жадних ресентиментів до імперіалістичної Японії і інтереси якої покриваються з інтересами Заходу, показує далекосхідні можливості. На господарському полі торговельні інтереси обох країн доповнюються. Японія могла б не тільки допомогти індустриалізації Індії, але і обидві країни зможуть бути також спільнім інтересом тримати в шаху китайський імперіалізм. Супроти сучасної політики невтрчання як Індії, так і Японії можливості такої коаліції є нереальні, але така альтернатива Заходом ляється тільки один реальний шлях, устійнений на конференції в Манілі. Першою державою, що ратифікувала цей пакт, є азійська держава Таїланд, що свідчить про те, що цей шлях є реальний.

Реакція Кремля

Навіть тако чисто оборонна, беззуба і простірно обмежена спільнота, якою є ОПСАП (Організація південносхідного азійського пакту), викликала в Пекіні і Москві гостру реакцію. Тенор московської пропаганди є такий: ОПСАП є, мовляв, новим мілітарним угрупуванням, бльоком з імперіалістичними цілями, інспірованими колоніальними великоріжавами, щоб утримати свої господарські і політичні позиції в Азії. Втягнення Японії, Камбоджі і В'єтнаму в пакт порушили постанову женевської конференції. США не йдуться, мовляв, про оборону господарських і політичних інтересів азійських держав, лише про стратегічну оборону вільного доступу до сирівців і ринків збуту. Московське міністерство закордонних справ обвинувачує Великобританію і Францію в тому, що вони зломили постанови женевської конференції, бо в Манілі вони приступили до пакту, який спрямований проти КНР. Це може бути причиною, що Китай не буде почуватися зв'язаням постановами женевської конференції щодо Індо-Китаю. На думку Москви, підписання пакту в Манілі порушує не лише інтереси азійських народів, але й мир (Далі на 6. стор.)

СИЛОЮТИ МІЖНАРОДНОГО ЖИТТЯ

Організатор апаратів і насилля

Кар'єра Нікіти Сергеєвича Хрущова, сьогодні первого секретаря ЦК КПСС, позначена такими датами:

Він народився 16 квітня 1894 р. на українській Курщині; в 1918 р. вступив до компартії; від 1920 до 1930 р. — не-значний партійний функціонер; 1930 р. — секретар Сталінського міського партії на Донеччині.

Доля усміхнулася Хрущову лише 1930 р., коли він попав в промакадемію ім. Сталіна в Москві, що була кузнеце апаратників, і там його «відкрила» Алилуєва, жінка Сталіна і партторг академії. Він став партсекретарем академії, а від 1931 р. — партсекретарем по черзі кількох районів Москви і дещо згодом — другим секретарем міського партії.

В 1934 р. після східських чисток в Україні Хрущова призначають первім секретарем ЦК КП(б)У і на цьому посту він був аж до відкликання його до Москви в 1949 р., де по смерті Сталіна він став первім секретарем ЦК КПСС.

Хрущова пірвала в свій вир большевицька революція щойно тоді, коли вона вже була при владі. З революції двадцять п'ятірічним товарищем Нікіта вийшов сірою і ніким непоміченою людиною. Такою він залишився і в 1920-их роках, коли, крім старих заслуг, у кар'єрі партійців важливу роль ще грали особисті здібності — організаційні, публіцистичні, ораторські тощо.

Щойно по тому, як Сталін змонтав міцний партійний апарат і при його допомозі розгромив в основному старих комуністів, починається спершу дуже повільна, а згодом у Москві — просто головокружа кар'єра Хрущова: від учня промакадемії до першого секретаря Московського обкуму партії, члена ЦК, «райхскомісаря» найважливішої неро-сійської советської республіки — України.

В період масового терору супроти населення, широких партійних чисток і ліквідації як старих членів компартії,

так і її нарибуки зірка Хрущова забли-щає повним блиском.

Хрущов — це інший тип партійного вельможі, ніж Молотов, Каганович, Жданов та інші старі комуністичні верховоди. Хрущов «виростав» із партійних «нізів», пробивав собі дорогу. Він аж із шкіри виласів, щоб довести свою «благонадійність» і здобути довір'я, він усе «виконував і перевиконував», він усе демонстрував свої здібності організатора і керівника нової політики, політики Сталіна.

Сталін вислав Хрущова в Україну для завершення понад десятирічного винищування України, що почалася розгромом національної свідомості української інтелігенції при кінці 20-их років і заламанням селянства колективізацією і голodom з початком 30-их років і кінчилося масовою ліквідацією вже і так вичищеного партійного апарату, яку переведив сам Хрущов. Вистачає тільки згадати, що за перший 1938 рік Хрущов з 15 тисяч перших партійних секретарів винищив понад 3 тисяч, а з 62 членів та 40 кандидатів ЦК КП(б)У, вибраних на XIII з

Українська проблема у світлі взаємин між Заходом і ССР (II)

(Закінчення)

Позиція російського большевизму

В противагу до цілої низки концепцій і доктрин Заходу закордонна політика ССР зручно маневрує між пропагандистською тезою про «мирну коекзистенцію» з капіталістичним світом і програвовим заłożенням про «існування протиріч у капіталістичному світі». Теза «мирної коекзистенції» походить від Леніна і була предметом ширшого обговорення в останній праці Сталіна «Проблеми соціалізму», та на XVIII конгресі КПСС у вересні 1952 р. Промовці цього конгресу, в першу чергу сам Маленков, заявили ясно і недвозначно, що

а) в капіталістичному світі існують глибокі соціальні і національні протиріччя і суперечності;

б) для мирної перемоги комунізму у світі конечним і доцільним є посилити ці протиріччя, щоб довести до внутрішніх зударів і конфліктів у капіталістичному світі.

Керманичі большевизму від часу перемоги большевицької революції на теренах сьогоднішнього ССР ні на одну хвилину не відішли від програми переведення революції в усьому світі і заведення диктатури. Мінялися від часу до часу тільки тактичні ходи. Впродовж останніх дев'ятох років російські большевики вважали за доцільно офіційно додержуватись тези про «мирну коекзистенцію» фактично посилювати в західному світі суперечності і протиріччя.

Прийняття керманичами британської політики пропагандистської тези про «мирну коекзистенцію» як політичної концепції вказує на те, що погляди Заходу поділились і що США знайшлися — спочатку випадково, а тепер під тиском зовнішніх обставин — в позиції репрезентанта і керівника вільних країв Заходу. Тому якраз у світі взаємин між США і ССР треба розглядати ріст, значення і питому вагу української проблеми.

ІІІ. УКРАЇНСКА ПРОБЛЕМА

Пильний і неупереджений спостерігач східноєвропейських відносин не може заперечити еволюції українських проблем за останніх десятиліття. Поразка визвольних змагань 1917—1920 рр. не була однозначною з ліквідацією всіх українських національних аспірацій. Українська держава в правному розумінні не перестала існувати, хоч її державний режим і соціальний лад були советизовані і комунізовані. Підпільна боротьба українського самостійницького руху з орієнтацією на УНР і діяльність національно-комуністичної течії в легальних рамках УССР закінчилися знищеннем обох напрямків російськими большевиками 1933 р. Центр українського самостійницького процесу пересунувся тоді на західноукраїнські землі, де діяла ОУН і легальні українські партії.

Актуалізацію української проблеми принесла друга світова війна. Хоч вона і не закінчилася здійсненням самостійницьких плянів, проте збільшила потенціяль і питому вагу проблеми. В другій світовій війні советський уряд був при-

мушений піти на поступки національно-му процесові в ССР. Рівночасно український визвольний рух на землях набрав найширших розмірів, став масовим і всенародним.

В 1942—1944 роках завершено мілітарне формування українського визвольного руху створенням УПА, а його формування політичне — III НВЗ ОУН і Великим Збором Української Головної Визвольної Ради.

Аналіза ситуації напередодні закінчення другої світової війни показує, що советський режим був приневолений висунути українську державу у формі УССР на міжнародний форум. 27 квітня 1945 р. УССР була прийнята одноголосно 47-ма державами як повноправний член ОН, до того як член-основноположник. В наслідок своєї приналежності до ОН Україна заключила цілий ряд міжнародних договорів (паризький мировий договір з 10 лютого 1947 р., Дунайська конвенція з 1948 р. і договори з Польщею і Чехо-Словаччиною про взаємну репатріацію) і широко розгорнула свою діяльність на форумі ОН. Питання правного статусу УССР є, на думку поважних репрезентантів української публістики, одним з засадничих аспектів української проблеми. Не дивно, що русофільська течія, а саме: певні кола державного департаменту, дивовижна експозitura американських приватних кіл — АКВБ і близька до них преса, не тільки замовчують факт визнання Америкою державності УССР, але підсвітують американській громадській думці погляд про потребу виключення України з ОН — і не тому, що вона має комуністичний тоталітарний режим і що її представництво не презентує волі українського народу, але тому, що, на їх гадку, державність України, як така, є фіктивною.

В цій справі маємо вже кілька українських студій (Р. Якимчук, Б. Галайчук і В. Голуб) і цілу низку публістичних виступів, які підтверджують нашу аргументацію. Вона зводиться до наступного: включення України в міжнародну дію є позитивом, місце УССР в ОН треба трактувати не як пропагандивний триюк большевицького режиму, щоб отримати один голос більше в цій міжнародній організації, але як власність і досягнення українського народу. В цьому згідні неупереджені дослідники і знавці советських справ, як от Джеймс Бернгем, Ганс Кон, недавно померлий Волдемар Гуріян і до певної міри Сітон-Вотсон.

Другим фактором, який у великий мір підніс питому вагу української проблеми, є об'єднання (хоч і виконане советами) українських земель. В 1945 р. українські землі, що були під різними окупаціями опинилися формально в одній, нехай і советизованій українській державі. Відсутність територіального розподілу мас не тільки цементуюче національне значення, але також підвищує значення України в міжнародному концепті сил.

Не вільно забувати (якраз цей момент залишає багато до побажання в нашій аргументації) економічного значення

України. З невідомих причин українські автори не хочуть послуговуватись аргументом, що продукція України перевищує продукцію Італії або Франції, а в деяких випадках — навіть продукцію цих двох країн, взятих разом. Доцільність доведення експлуатації України російським центром і соціального визиску українського народу не переходить указування на економічний потенціал України. В очах емпіричних і реалістичних англосаксів вартисть і спроможності країни міряються в першу чергу економічними ресурсами. В політиці з жебраками ніхто не хоче говорити, а коли навіть і говорять, то з ними не рахуються.

Про розвиток української проблеми в 1945—1954 рр. свідчить курс офіційної політики большевицького режиму. Тост Сталіна на честь російського народу як передової сили між народами ССР і цілий ряд політичних чисток комуністичної партії в Україні, які переворив Н. С. Хрущов аж до XVII з'їзду комуністичної партії в Україні, на якому 24 вересня 1952 р. генеральний секретар КП України Мельников ствердив наявність націоналістичних ухилюв та існування «буржуазних націоналістів» недвозначно говорять про посилення русифікаційської політики в Україні. Усунення Мельникова за русифікаційну лінію на західноукраїнських землях і постійна критика «націоналістичних ухилюв» у галузях літератури та історії і врешті в самих інституціях, як Академія наук і університети, вказують не тільки на існування і розвиток української проблеми, але також на послідовну і радикальну боротьбу, яку веде з українським елементом російський шовіністичний імперіалізм.

Важко вже сьогодні оцінити належно стан української проблеми після пересунення у партійному апараті і уряді УССР. Не можна однак легковажити фактів створення дальших міністерств (оборони, металургії). Вони, як і заявя Киріченко на XVIII з'їзді партії в Україні про «унівірсітети недобитків в колгоспах, заводах і школах», свідчать про потенційний розвиток українського питання.

В цьому році ми були свідками святкувань «возз'єднання України з Росією». Не будемо займати становище до цього феномену, який був широко обговорювані різними чужинецькими і українськими авторами, і обмежимося тільки до ствердження, що він послужив большевикам для зформування цілої доктрини, що Україна є другою нацією в ССР і найтісніше співпрацює з іншими народами ССР під керуванням Росії. Больщевицький режим прийшов, мабуть, до висновку, що рівнізбіжно з нищенням національних сил в Україні треба вманеврувати Україну в таку позицію, щоб частина її населення вважала, що те, що діється і називається в ССР, є нею співвіршуване, співформоване і що це українці несуть також співідповідальність. Советський режим робить це вміло і зручно, — може також тому, що ніхто не знає наших слабостей, недотягнень і взагалі від'ємних рис так добре, як панівний російський елемент.

УКРАЇНСЬКИЙ ВІЗВОЛЬНИЙ ПРОЦЕС

Питання, яке треба собі ставити при об'єктивному розгляді української проблеми, звучить: яку питому вагу має ця проблема і що з її мірилом? Питому вагу української проблеми вирішують два чинники:

а) Спротив усого українського народу в усіх ділянках життя в тих рамках, які залишає йому сучасна советська система. Це є часткове висвітлення українського минулого, роблене науковцем на катедрі українського підсортового університету, це є кожний літературний твір, в якому просунено бодай крихітку національно-політичного змісту, це є врешті кожний ухил українського функціонера в советському бюрократичному апараті. Не важить навіть, чи робиться це свідомо, з намаганням здійснити якусь уже зформовану концепцію. Вирішальним і засадним є факт існування всебічного, хоч і пасивного резистансу в легальних ділянках життя. Що такий пасивний резистанс існує, можна вичитати рядками кожного советського видання.

б) Активна боротьба українського візвольного руху. Не буде виявом ментальності якогось групового чи партійно-політичного напрямку, якщо ствердимо, що другим і засадним чинником українського візвольного процесу і мірилом питомої ваги української проблеми взагалі є якраз існування зорганізованого і центрально керованого руху спротиву в Україні. Зайвим було б ще раз посылалися на зливу советської літератури,

фільмів і навіть партійних постанов та стверджені поодиноких конференцій комуністичної партії, які ясно і недвозначно признають існування українського підпілля.

В свою чергу об'єктивні спостерігачі і неупереджені дослідники годяться з тією українською тезою, яка твердить, що в Україні існує підпільна, революційна (хоч від 1949 і не масова) боротьба проти російського-большевицького режиму. Покликуючись на дотичні ствердження Джеймса Бернеса, Сітона-Вотсона і публістичні виступи цілої низки американських сенаторів і конгресменів, які можна знайти, для прикладу, в англомовній книзі п. з. *Ukrainian Insurgent Army in Fight for Freedom*, Нью-Йорк, 1954, — не бажаємо надувати їх авторитету для аргументації проти українських мінімалізаторів візвольного руху в Україні; але хочемо вказати на те, що дія цього руху є політичним реалітетом, не зважаючи на сьогоднішнє обмеження його можливостей. Політичним реалітетом є в першу чергу те, що дія проявляється на еластичній території, що вона оперує власними силами і має свою власну, спрієзована політичну програму.

ІV. УКРАЇНСЬКА ПРОБЛЕМА І СУЧАСНА ПОЛІТИЧНА СИТУАЦІЯ

Багато українських публістів при обговорюванні неуспіхів української зовнішньо-політичної служби висуває аргумент, що наші невдачі і неспроможність здобути для української проблеми прихильне становище полягає в неознайомленні з нею політичних чинників Заходу. Доведеться з усією гостротою заперечити це твердження, бо воно вводить заміщення в національні відносини, втворює атмосферу недовір'я, мінімалізує наші вимоги і подекуди викликає навіть страху.

Перегляд міжнародної політики, студії засадничих політичних творів і доказані знання сучасних політичних концепцій приневілюють думки, що коли йдеться про дослідження української проблеми, то воно було роблене компетентно і на відповідному рівні. Якщо наші студії і писання тут, на еміграції не викликають величезні об'єктивними, щоб признати їх низький і головно пропагандивний рівень. Поважні публікації мають в загальному позитивній відгомін.

Навіть після закінчення першої світової війни знання про українські справи не було аж таке мале. Під час мирової конференції в Парижі американські дипломати звернулися до свого міністра закордонних справ Лянсінга з питанням, як ставитися до українського питання. Лянсінг відповів (лист його можна знайти в актах державного департаменту), що уряд держави є проти українського усамостійнення. 15 років пізніше, тобто 1934 року, у своїх спогадах він виразно і недвозначно заявив (полемізуючи, до речі, з концепцією розподілу російської імперії), що усамостійнення неросійських народів було недоцільне тому, що це призвело б до великого заміщення на Сході Європи і могло б мати негативні економічні наслідки.

В свою чергу містер Іден коротко перед закінченням другої світової війни не заважався сказати в парламенті, що прилучення західноукраїнських земель до України є вправдане, правильне і обґрунтоване. Не йдеться отже про знання чи незнання, а про політичний інтерес, який має та або інша держава в даному випадку.

Іншою справою є існування сильної русофільської течії в усьому світі. Головно в США вона знайшла багатьох прихильників і активних оборонців. В американських університетах, політично-дослідних інститутах і редакціях впливових американських політичних журналів знайшла своє місце концепція *Russia first*, тобто політичний напрямок, який викликає, що розгрі між ССР і РСФР повинна бути ведена на базі визнання одноцільності ССР як РСФР. Теоретики цієї концепції зводять свої висновки до двох головних тверджень:

1. ССР є РСФР і не має бути передб

ДЖОН СТЕЙНБЕК

Справжня революція

Недавно я прочитав статтю, яка намагалася запевнити моїх читачів, що я не революціонер. У той сам час комуністична партія нападає на мене теж, що я не революціонер. Я поспішаю повідомити крайньо правих, так само як і псевдо-правих, які самі обрали собі назву лівих, що ті й інші помилуються. Я революціонер — винятково небезпечний.

Комунисти наших днів приблизно такі самі революціонери, як і Daughters of the American Revolution. Раз зробивши переворот, що встановив іхню імперію, вони перетворили революцію на безперервний кошмар. Вони змушені переслідувати і вбивати тих, що виявляють менш революційні тенденції. Скрізь, де вони встановили абсолютну владу, вони створили найреакційніші в світі держави, держави, які до такої міри бояться бунтарства, що мусили перетворити кожного громадянина на донощиків проти свого близького і підпорядкувати суспільство організації тасмової поліції. І, як це характеристично для більшості нетривких організацій, вони зобов'язані безперервно зростати, щоб маскувати властиві їм слабості. Вони самі кваліфікують імперіалістом кожну іншу групу, яка приймає іхні ж методи. Вони не люблять мене і не люблять моїх праць, які вони усунули скрізь, де тільки могли. Якщо мої книжки закритий доступ до советських центрів, то це не тому, що вони не революційні, а скоріше тому, що вони революційні. Дуже добре відомо, що всяка критика розглядається обома крилами реакції як акт бунту.

Принадло марксистського руху була його обіцянка, що маси, звільнинвши від буржуазного контролю, перестають бути масами, даючи місце істотам індивідуальним. Отже влада й насильство діятийуть менш суворо. Цю мрію давно вже залишили всі, крім тих, що на окупованій території. Далекі від того, щоб утратити свою силу, влада і гибління стали більш брутальними. Маси більш аномінними, ніж будь-коли. Усе, що могло б розквітнути з людської особистості, негайно розважлювалось, і доктрина партії верховної влади замінила теорію визволення людства.

Жертвою цієї системи, що застосовується з дикою суворістю, є людина. Треба зникти індивідуальність, бо вона становить загрозу реалізації всіх реакційних плянів; бо людина є творцем, а там не можуть терпти творчість, що виходить за вузькі рамки встановленого status quo. Творчість можлива тільки тоді, коли її передують дослідження, критика, новаторство, а реакція все це віддає анатемі. Думка, що є виключно власністю людини, мусить бути знищена. Мозок людини, що працює для неї самої, є єдиним творчим органом людства. Група не творить нічого, хоч часто вона надає конкретну форму творчості окремої людини. Реакція, і це для неї єдиний вихід, мусить скасувати допитливість і крити-

ку, що небезпечні для неї, і захищатися пильним наглядом. Але, виключаючи людину, ці системи відмовляються від творчості людини. Вони не можуть мати літератури, мистецтва. Вони не можуть так само здобутися на розвиток у багатьох інших діменах. Вони можуть лише витворити породу людей справді анонімних, що все сприймають з наївною довірливістю, що працюють без особистості, які не знають, що таке імпровізація. Такі системи руйнують в початках всі можливості, які могли б привести до величі і безперервності розвитку.

Ось проти чого я бунтую. Я вірю в право, яке має людська особистість, жити без жодного тиску, і я боротимуся за це право. Я незмінно стою проти всякого втручання в творчість людської думки. Може це помилка, але я знаю, що саме з пішани до цієї свободи постали наші справжні права. Я повстало проти всякої гніту і утиків, де вони не з'явилися, у моїй чи чужій країні. Мій бунт ширій, це не рефрен автомата після того, як його напомінували порожніми фразами. Я здаю собі звіт у тому, для чого це напомнення потрібне. Треба, щоб люд-

ська думка була очищена, бо саме через неї людина готує найбільшу загрозу реакції, і через неї реакція буде неминуче знищена.

Найбільшою її найтривалішою революцією, яку знає світ, була та, коли люди нарешті відкрили, що вони мають душу індивідуальної вартості. Постання цієї нації свідомості перевернуло обличчя світу. Але треба пройти ще один етап. Коли людина стане цілковитою свідомою, що її думка, ціну якої вона вже знає, є її найбільшою цінністю, тоді станеться ще глибше перетворення. Ця революція вже почалася. Жодна з систем, що спираються на поліцію й пневмовення, не може витримати довго. Щодо мене, то я поставив себе на службу цій революційній справі. Думка людської особистості мусить бути вільна. І вона буде вільне.

(Переклад Е. АНДІЄВСЬКОЇ)

АНТУАН ДЕ СЕНТ-ЕКЗЮПЕРІ

Спрага в пустелі

Уривок з книги «ЛЮДСЬКА ЗЕМЛЯ» («LA TERRE DES HOMMES», 1939)

Треба рахувати принаймні два тижні, щоб знайти в пустелі літак, місце перевітання якого невідоме. Ми притукали, що між Тріполі і Персією нас розшукували, і неймовірний простір ще погіршував можливості рятунку. Але все таки цій слабій надії я хотів пожертвувати ще один день. Я пішов сам на розшуки. Прево мусив лишатися при машині, приготувати пальне й запалити його, якщо проти всіх можливостей наближатиметься літак.

Я пішов, не знаючи, чи вистачить сили повернутися назад. Все, що я чув про Лівійську пустелю, крутилося мені в голові. Всна має лише 18 відсотків повітряної вологи, тоді як у Сагарі її намірюють 40 відсотків. Життя випаровується тут, як пара. Бедуїни, подорожники й колоніальні офіцери сходяться на тому, що без води можна витратити дев'янадцять годин. Від двадцятій години в очах появляється полум'яне світло, і це означає кінець. Спрага знищує швидко.

Я пішов з почуттям, наче відважувався в човні в океан. Годинами я мучився, важко йдучи пісками в пустелі. Але з утомою щось нове з'являлося в мені. Як не було міражів, я сам іх утворював.

— Агов!

Я підняв руку й голосно кричав. Але людина, що махала мені рукою, була лише черним каменем. Пустеля починала жити. Я хотів розбудити сплячого бедуїна — і він зробився стовбуrom дерева.

Стовбуrom? Це було для мене несподіваним, і я нагнувся, щоб переконатися. Я простягнув руку за гілкою, щоб її підняти. Вона була каменем! Я підвівся і подивився навколо: скрізь були чорні кам'яні дерева. Допотопний ліс вкривав землю своїми поламаними стовбурами. Сто тисяч років тому його вигнута баня обвалилася під гураганом постання світу. Тисячі століть докотили ці колони-стовбури аж до мене, величезні, гладенькі, як криця, закам'янілі, перетворені на скло, чорні, як чорнило. Я ще розпізнав місце, де був сучок, і міг порахувати по колах роки. Колись це був ліс, повний птахів і звуків. Але його торкнулось прокляття і змусило застигнути соляними стовбурами. У мене пішов по шкірі мороз від ворожості ландшафту. Усі ці рештки не хотіли нічого про мене знати. Вони були ще чорніші, ніж залишні горбики десь перед тим. Тут мені нічого було робити, живому між камінням, мое тіло мало зникнути, а ці дереви належали вічності.

Зранку попереднього дня я подолав вісімдесят кілометрів. Від того походило запаморочення голови, як і від спраги сонця, що палив кістяки мертвого світу, які виглядають, як замерзла оля. Цей світ є величезним ковадлом, по якому я мушу йти, тим часом як молот сонця опускається на нього.

Шо там? — Агов! Агов!

— Там нема нічого. Не хвилюйся! Це гарячка від спраги, — відповідав я сам собі. Во тепер я мусив стريمувати свій розум. Так важко заперечувати те, що бачиш; так важко не кинутися за карваном, що проходить там. Ви ж його бачите, он там?

— Дурню, ти добре знаєш, що ти його сам вигадав! — Так, але хіба вже ніщо в світі не справжнє? Справжній лише хрест там на горбі, на віддалі двадцять кілометрів, хрест або маяк.

Він не стоїть в напрямі моря, отже, мусить бути хрест. Я цілу ніч, цілком непотрібно, вивчав плян, бо я не мав поняття, де ми перебуваємо. Але я чіплявся за все, що мені нагадувало б присутність людей. Десь я бачив маленьке коло, над яким підносився такий хрест. Пояснені на карті, на яку я дивився, говорило: духовна установа. Коло хреста була чорна крапля і до неї пояснення: криниця, якою стало користуватися. Скарби Алі Баби ніщо в порівнянні з криницею, якою стало користуватися. Трохи далі було два білі кола; до них пояснення: тимчасово вживана криниця. Це було менш привабливе. Навколо не було нічого — зовсім нічого. Але тепер я знайшов мою духовну установу. Ченці поставили на горбі великий хрест, щоб скликати заблуканих. Мені треба було лише піти до пильних домініканців...

— Але в Лівії існують лише коптські монастирі — ... до пильних домініканців. Там холодна, з червоних кахель кухня, і в дворі чудесне заржале колесо криниці. А під колесом криниця, якою стало користуватися. О, це буде свято, коли я зайдову у великий дзвінок.

— Дурню, ти описуєш будинок у Пропані, в якому, зрештою, взагалі нема дзвінка! ... коли я задзвоню у великий дзвінок. Брат-воротар підйде руку й вигукне: «Бог тебе послав!» — і він скличе всіх ченців. Вони прийдуть і приймуть мене, як бідну дитину. Вони вестимуть мене

до кухні й казатимуть: «Лише хвилинку, одну хвилинку, мій сину, і ми біжимо до криниці, якою стало користуватися».

Як я тримтітиму від насолоди!

Ах, ні, лише не плакати! На горбі взагалі нема хреста!

Захід показує мені лише брехню. Я повернув на північ. Північ заповнює ходи моря.

Коли я на горбах, передо мною розгортається красивид найкращого міста світу.

— Ти ж знаєш, що це лише мариво!

Звичайно, я це знаю, докучливий наставник. Мене не так легко обдурити. Але коли мені подобається віддаватися маривам? Я хочу закохатися в це місто з його дахами й святковим убранням з сонячного проміння. Я хочу йти просто перед собою, легким кроком, бо я не відчуваю більше втоми, я просто щастливий. Прево і його пістоль змушують мене просто сміятися. Я п'яний, я напився і хочу вмерти від спраги!

Сутінки мене противерзили. Омана знікає, і я раптом з жахом зупиняюсь, що так далеко зайшов. Ліандшафт зразу загубив чар, замки зникли, святковий одяг спав. Скільки можна бачити й уявляти, пустеля заповнює світ.

— Шо ти зробив? Ніч тебе застане. Тоді десь муситимеш чекати до ранку, а ранку, можливо, твої сліди вже знається, і тоді прощай!

Тоді краче я піду вперед, увесь час уперед. Пощо повернатася? Я не хочу йти назад, коли я, можливо, стою близько перед свободою, коли я, можливо, зараз простягну руку до моря...

— Де ж ти бачив море? Ти не дійдеш до нього, і Прево чекає на тебе! Можливо, його знайшов караван?

Добре, я поверну назад. Але спочатку я хочу ще раз покликати людей:

— Агов!

Боже, земля населена!

— Ей, люди!

Голос більше не хоче, став різкий і охрип. Смішно тут так кричати. Але я хочу гукнути ще раз:

— Люди!!

Як вимушенено, як неприродно це звучить.

І я повертаюся.

Після двох годин маршу я побачив полум'я, яке запалив мій приятель, його непокоїла моя відсутність. Ах, як мені було байдуже!

Це година, тоді ще лише півкілометра. Іще сто метрів, і ще двадцять.

І я занімів з вигуком радісно несподіванки. Радість наплила в мое серце, і я з трудом утримався, щоб не вибухнути голосно. Там стояв Прево, освітлений жаром полум'я, і розмовляв з двома арабами, що спиралися на покришку мотора. Він мене ще не бачив. Його друзі занадто його зацікавили. Якби я чекав разом з ним, я був би вже давно вільний!

Я радісно гукнув:

— Галло!

Обидва бедуїни здригнулися і подивилися в мій бік. Прево відділився від групи й пішов мені назустріч. Я простягнув йому руки, і він мене підтримав.

— Тепер удається!!

— Що вдалося? — спитав Прево.

— Араби!

— Які араби?

— Ті, що з вами!

Прево кинув на мене дивний погляд і сказав, ніби неохоче довірюючи мені болючу та

АРК. ГАЙ

Відомін московського скандалу

ІЗ СПОГАДІВ ПРО МИКОЛА ХВІЛЬОВОГО (II)

Офіційна советська преса скандалний з'їзд «пролетарських письменників» 1925 року промовчала. Лише в одному журналі «Прожектор», редакованому О. К. Воронським, було вміщено два фото та незначну інформацію, які подавалося лише відомості про кількість делегатів та про час тривання з'їзду. Жодна із столичних газет про з'їзд не сказала ні слова.

Тим часом про всі особливості цього з'їзду стало відомо не тільки в Москві і не тільки в літературних колах. Стала відома тоді й бунтарська заява Миколи Хвільового, стало відомо й про ту спертесть за якою він відстоював її. Цілком зрозуміло, що прихованої цей факт було надто важко, бо про нього знали всі делегати з'їзду й сотні гостей, що перебували тоді в Москві.

Перші відгуки на цю історію можна було спостерігати в самій Москві відразу після з'їзду. Наприкінці січня, тобто через кілька днів після закінчення з'їзду, відбулися збори літературної групи «Перевал». Самого керівника організації Олександра Воронського не було, але заступник його Борис Губер у своєму виступі згадав про Миколу Хвільового:

— Я не згоден з тим, що в нашому літературному житті замало вільної думки. Візміть хоча б за приклад виступ українського письменника Хвільового. Отже, він комуніст, але наслідився відстоювати заяву, проти якої була більшість*.

На цю репліку відгукнувся ще один учасник зборів, письменник П. А. Алгасов, який був делегатом з'їзду і досконало знат про заяву Хвільового. Він, між іншим, сказав:

— Шкода тільки, що Хвільових не багато. Як це, до речі, близьку спростовуву тезу наших буквойдів, мовляв, у нашому суспільнстві, яке прямує до соціалізму, неможливі конфлікти. Отже, Хвільовий і довів, що ми вступаємо до фази, коли стають можливі війни, викликані суперечностями в питаннях культури.

Ця фраза явно натякала на кинуту десь за рік перед тим парадоксальну думку Троцького, що незабаром стала крилатою.

Про Хвільового згадали й на першому засіданні «Нікітинському суботникові», що відбувся після з'їзду. Як відомо, ця організація не мала певної політичної платформи. На «Нікітинських суботниках» більшість присутніх була «попутниками». Тут можна було зустріти І. Есенина, О. Олександра Яковleva, і. Н. Ляшка, і В. Лідіна, і Віру Інбер, і Михайла Светлову, і Ілюю Сельвінського, та й самого Воронського. Бойкотували «суботники» лише воаптівці.

Згаданий вечір почався з того, що письменник Іван Новіков читав свою нову повість. Центральною фігурою цього твору була дівчина, яка не могла миритися з буденним життям і в боротьбі проти оточення трагічно загинула. У звязку з таким сюжетом постало питання, чи варто на такому конфлікті будувати твір у революційні часи. Цілком природно, що, дощукуючись історія, згадали й про свіжі пам'яті виступи делегатів на з'їзді. Саме так і був згаданий тоді Микола Хвільовий — як носій вільної думки, як людина, що не вкладається у вузькі програмові рамки.

Але, звичайно, найбільше відгуків викликала порушення Хвільовим проблем шляхів української літератури в нього на батьківщині.

Пригадується літературна неділя в київському клубі при «Пролетарській правді», коли делегати робили доповідь про з'їзд. Доповідач Михайло Горинський інформував у досить стислому викладі про те, що відбувалося в «Домі печаті» протягом двох тижнів. Тим часом присутні вже дещо знали про поведінку Хвільового. Письменник Володимир Ярошенко не втримався й звернувся до доповідача:

— Розкажіть, Михайле Прохоровичу, про заяву Хвільового. Ми чули про неї, але достеменно не знаємо, в чому спирає.

Зпитання було поставлене руба, і доловідачеві довелось, по можливості докладно, розповісти про боротьбу, яку Микола Хвільовий протягом трьох днів провадив на партійних передз'їздівських зборах.

Цілком зрозуміло, що це викликало багато виступів. Якесь частина присутніх гудила Хвільового. З великою промовою виступив Олекса Десняк, обвинувачуючи в «демагогічному індивідуалізмі» (!) і, звичайно ж, у «націоналістичному ухилю».

— Така непередбаченість могла стати лише тому, що, надсилаючи делега-

тів на з'їзд, ми не враховуємо пролетарської свідомості, — сипав запально, карбуючи кожне слово.

Особливо нахопився тоді чомусь на Хвільового один маловідомий поет — Ісидор Новін:

— Ми не можемо так залишити що справу. Ми не можемо мовчати, коли наші представники плямують нашу організацію. Я пропоную висловити протест проти вихваток Хвільового, що об'єктивно набувають значення ворожої вилазки.

Проте, краща частина тодішніх київських літераторів була явно по боці Хвільового. З гострою, пересипаною дотепами промовою виступив згаданий уже Володимир Ярошенко. Саме він і поставив питання:

— Чи маємо ми право судити людину за те, що вона переконана в якісь думці? І чи може хтось довести, що ця думка не має ґрунту? Наприклад, я б никого не взявся це доводити. Бо п'ятирічній дитині ясно, що звільнена пролетарською революцією українська література може мати свої особливі шляхи. І ці шляхи, я чомусь певен, з кутою стежкою колеги Новіна при накладанні не суміщуються.

І сів при стриманому реготі присутніх.

З темпераментною промовою виступив напівзабуй тутер критик С. Пакентрер, автор пізньої збірки статтів на літературні теми під назвою «Заказ на вдохновеніє**). Він говорив приблизно так:

— хоча я й належу до російських письменників, проте в даному разі я поділяю думку Хвільового. Я поділяю й і тому, що вона не канцелярійно-бюрократична, і тому, що автор її з такою впertoю послідовністю відстокував свою концепцію. А ще поділяю й й тому, що мені симпатичні її зміст. Формула Хвільового придатна для розвитку кожної літератури, незалежно від її національності.

Слід тут згадати, що автор цих слів, до речі національністю єврей, тринадцятьма роками пізніше був заарештований і назавжди зник десь у північному Кацеті.

Та далеко не тільки в літературних келах точилася дискусія, викликана сміливим словом Хвільового. Нею була охоплена студіюча молодь, що складалася великою мірою з селян, які масово сунули тоді до великих міст України і по кількох роках науки перетворювались на міцній шар нової національної інтелігенції. Як приклад можна навести засідання літературного гуртка в Київському інституті народного господарства (кол. Комерційний інститут). Треба сказати, що цей літературний гурток охоплював понад двісті студентів та студенток і являв собою досить міцну групу.

Це було десь наприкінці березня того ж таки 1925 року. Про позицію Хвільового на з'їзді пролетарських письменників інформував студент Бородкін, член інститутського комсомольського осередку, який дістав дані про предмет своєї доповіді з первих рук. Він докладно розповів, як поводив себе Хвільовий напередодні з'їзду, і особливо підкреслив той факт, що завдяки некохітній поставі однієї людини довелося відкриття з'їзду відкладти на три дні.

Пригадується рухлива постать цього місцевого літературного «бөльельщика», як тоді казали, надхнене тріпотінням його рудавого волосся, коли він, перебиваючи сам себе, намагався якомога говінше викласти думки, що його хвилювали. Він говорив:

— Я зараз хочу говорити не про Байона, не про Беранже, навіть не про Елтона Сінклера і не про інших бунтарів минулого й сучасного. Я говоритиму про одного нашого земляка, який з частю ввійшов у коло тих, хто не тікають від проблем доби, не заплющають на них очі, а сміливо ставлять і розв'язують їх, не зважаючи на опір з боку твердолобих доктринерів. Те, що сталося на з'їзді, яскраво ілюструє факт появи в нас людей, які здатна сколихнути застоне болото нашого літературного життя.

Такі бурхливі, насичені свіжими думками збори тогоджасної української молоді стали на певний час типовим явищем. Студіюча молодь жадібно накидалася на нову літературу, і зрозуміло, що це будило в ній ще більший інтерес до книжин з трибуни з'їзду в вир життя нових ідей.

Дискусія навколо цього пекучого питання докотилася навіть до тихої провінції. У пам'яті автора цих рядків літературний вечір у Педагогічному технікумі м. Черкаси. Виступали на ньому із своїми творами письменники та поети,

що не мали широкої слави, як от прозаїк Семен Найдин та поет Ясеновий (імені тепер, на жаль, не можемо пригадати). Проте, ці люди викликали своїми виступами справжню бурю в супо-кійних, оточених мрійними тополями Черкасах. Рідкі перехожі, здивовано за-зираючи в широко розчинені освітлені вікна (бо дискусія затяглась до пізнього вечора), ламали собі голову, з якої то причини так розхвилювалися «товариши скубенти». Це було вже навесні 1929 року. І хоча минуло вже багато часу відтоді, як Хвільовий кинув першу іскру, зміст цих гарячих дискусій ніскільки не втрачив силу й потужності.

Треба зазначити, що за ці роки дискусія вийшла за чисто національні рамки, а набула значення проблеми свободи творчості взагалі, проблеми, чинної для всіх народів ССР. Навіть більше — з роками, коли соціальні замовлення набуло певної сили, дедалі частіше згадували думку, висунуту Хвільовим у 1925 році.

Трагічний протест письменника, який для доказу своєї правоти пішов на самогубство, викликав нову хвилю обурення з приводу централізаційної політики партії та співчуття до цієї видатної особистості. Тієї весни 1933 року, після смерті Хвільового, в харківському будинку літератури ім. Блакитного точились нескінчені розмови про нього, що загинув так несподівано й так героїчно. Під час цих розмов притадували все його життя і по-новому вже оцінювали його твори. Ті ж, хто були свідком боротьби письменника на московському з'їзді, повнотою відновили події трьох днів напередодні відкриття з'їзду.

Хвільовий мав багато прихильників, і численні з них поплатилися пізніше — одні свободою, інші життям. Одним з таких був поет Іван Семіволос. Цілком поділяючи думки Хвільового, він при кожній нагоді доводив слушництво його чинності для розвитку кожної вільної літератури. Але це застило йому робити лише до 1937 року. Під час ежовниці Семіволоса заарештовано й засуджено на довгі роки концтабору.

Хвільовий мав багато прихильників, і численні з них поплатилися пізніше — одні свободою, інші життям. Одним з таких був поет Іван Семіволос. Цілком поділяючи думки Хвільового, він при кожній нагоді доводив слушництво його чинності для розвитку кожної вільної літератури. Але це застило йому робити лише до 1937 року. Під час ежовниці Семіволоса заарештовано й засуджено на довгі роки концтабору.

Автор цих рядків не претендує на жодну загальнооб'язуючу оцінку літературної та національно-громадської особистості покійного. Проте, він вважає, що в тій гарячій суперечці, яка зав'язалася тепер серед різноманітних кіл української еміграції й має своїм предметом цю особистість, його скромні й об'єктивні свідчення можуть внести певну частку ясності.

* Пряму мову тут і в інших місцях нашого нарису цитовано, самозрозуміло, з пам'яті.

**) Вийшла в Москві 1928.

Хроніка культурного життя в УССР

Постановкою драми Олександра Корнійчука «Богдан Хмельницький» 19 вересня 1954 розпочав новий сезон Запорізький обласний драматичний театр ім. Щорса. Крім того, театр покаже нові постановки «Діти сонця» Горкого, «Великий господар» Солов'єва, «Назар Стодоля» Шевченка, «Доки сонце зайде», «Марія» Левіса.

Польська делегація діячів культури й науки 15 вересня прибула з Варшави в столицю УССР на запрошення Українського товариства культурного зв'язку з закордоном з метою дальнішого розширення культурних зв'язків між УССР і Польщею.

90-річчю з дня народження українського письменника Михайла Коцюбинського 17 вересня 1954 газети «Радянська Україна» і «Колгоспне село» гризвяли статті.

Відзначено 60-річчя з дня народження видатного кінорежисера й письменника Олександра Довженка, що пістав фільм «Арсенал», «Земля», «Аероград». Ювіляр одержав багато привітань від громадських організацій і окремих осіб.

Президія Академії наук УССР заслухала інформацію зав. лабораторією звукописів Інституту мистецтвознавства, фолклору й етнографії АН УССР П. П. Барановського про винайдений ним прилад «Універсальний авіодіграф» і ознайомилася з роботою діючого приладу. Президія визнала прилад П. П. Барановського цінним для розроблення ряду питань акустики, експериментальної психології і психофіziології, експертизи порушень функцій слухового апарату та ін. і зобов'язала Інститут мистецтвознавства, фолклору

„Десятий партнер“ лондонських нарад

В Ланкастергавзі радять від 28 вересня на конференції дев'ять держав: США, Великобританія, Канада, Франція, Італія, Бельгія, Голландія, Люксембург і Німецька Федеративна Республіка. Радять над питанням альтернативи до проваленого ЕОС-у, тобто над проблемою європейської безпеки і над включенням Західної Німеччини в систему колективної безпеки Західу.

Лондонська конференція, на противіліність до недавніх конференцій в Берліні, Женеві і Брюсселі, має чітко довірочний характер. Преса і фотографи були допущені лише на відкриття. Лондонська конференція була старанно підготовлювана. Останні два тижні перед нею ішла жива дипломатична підготовка, яку провадили Іден, Даллес та Роберт Даніель Мерфі, об'єджаючи столиці партнерів конференції. Не обійшлося і без сенсації, яку викликала поведінка Даллеса, що «з бразу часу пояснив Париж». Головні актори європейської драми, прем'єр Мандес-Франс і канцлер Аденауер, виклали свої погляди на справу французько-німецької співпраці у святочних промовах: Мандес-Франс — при відкритті символічного пам'ятника незнаному борцю резистансу, Аденауер — перед робітничим союзом в Гессії. Інші актори європейської сцени виклали свої погляди на різних пресових конференціях.

Ми не будемо реферувати дипломатичних формул, в яких, наче в рецептах, вони намагаються дефініювати складну європейську кризу. Проблема Західної Німеччини, яка стоїть тепер у центрі уваги світу, є лише похідним питанням кризи західної політики су-проти ССР. Коли йдеться про це похідне питання, то на лондонській конференції воно з'ясоване в трьох окремих референдумах: британському, французькому і німецькому. Фактично на конференції фігурує ще й четвертий меморандум, а саме — проект Молотова щодо загальноєвропейської системи безпеки і щодо розв'язки німецького питання. Отже десятим партнером є неприсутній Молотов.

Незрима участь Москви грає на конференції дуже важливу роль. На тлі проблем лондонських нарад хочемо розглянути ролю «десятого партнера». Є незаперечним фактом, що партнерів лондонських нарад тисне за горло не Західна Німеччина своїми вимогами суверенності, територіального об'єднання, жаданням ремілітаризації, а страх перед обіймами «мирного співіснування» з сусідством ведмедем. Джерелом європейської кризи, яка постала між західними партнерами і концентрується, немов у лінзі, в німецькому питанні, є розбіжності між західними партнерами як щодо оцінки самої небезпеки «мирного співіснування», так і щодо засобів її невтілізації. Точніше: основним питанням лондонських нарад, як передніх нарад на Бермудах, в Нью-Йорку, в Берліні і Женеві, є питання політики Західу су-проти ССР. Треба ствердити, що західні держави різно оцінюють сучасне становище Європи і можливості сусідської агресії. Таку різноманітну картину дала нам уже європейська рада в Страсбурзі, яка 24—26 вересня займалася тим самим питанням, що й теперішня конференція міністрів у Лондоні.

На цих нарадах німецьке питання було трактоване не як частину загальноєвропейської концепції, а як фактор дипломатичної стратегії в боротьбі між Сходом і Західом. В усій аргументації розв'язки німецького питання червоною ниткою пробігала ідея хотіння колаборації Західу з ССР. Різниці були лише щодо тактики: чи плянувати з «позиції сили», чи «без сили». Прихильники політики з «позиції сили», які є в перевазі, різняться між собою лише тим, що одні хотіли б проміняти Західну Німеччину за ціну співпраці з ССР як членом ОПАП-у, сподіваючись за це більше поступок, а другі вважають за доцільніше торгувати Західною Німеччиною, інтегрованою ЕОС-ом, бо така Західна Німеччина на ділі лише санкціонує доцільний статус кво і є прийнятна для Москви з її плянами.

Прихильники позиції «без сили» вірять у добрую волю Кремля і піклуються вимогами безпеки Москви. Викинення США з Європи була б ціна, за яку вони хотіли б купити від ССР мир.

Французькі «особливі побажання» щодо додаткових гарантій перед німецькою майоризацією (усталення кількості німецьких дивізій, постійне залишення американських дивізій в Європі, участі Великобританії в інтегрованій Європі, контролі німецьких збройних сил, претенсії до Сардинії тощо) виявляють чітку волю Франції або зафіксувати сучасний стан двоподілу Німеччини, або невтілізувати ІІ. Одним словом, Франція

в німецькому питанні стоїть близче до ССР, ніж до США. В Франції живуть ще погляди з часів французько-советського договору з 1944 року.

Висліди нарад європейських парламентаристів європейської ради, зформульовані в загальних резолюціях про засади організації оборонної системи Європи і про включення Західної Німеччини до цієї системи, свідчать про повну безпорадність і коньюнктурність. Рада приймає, що коли на основі її резолюції не можна буде договоритися в Лондоні, тоді треба буде повернутися до вихідної бази, усталеної брюссельською конференцією від 22 серпня. Отже передбачається нова каруселя.

Як бачимо, участь «десятого партнера» на лондонських нарадах буде грati дуже важливу роля. Москва точно спріцівала свої вимоги. Ними є загальноДенеско-європейська система колективної оборони з участию ССР та його сателітів і включеннем з Європи США. Другою вимогою є або тривалий поділ Німеччини, або її невтілізація. Як довго серед західних великорідзив стоять питання співпраці з ССР, і то за всяку ціну, так довго Західна Німеччина не може вважатися її дійсним партнером. Цю істину, здається, зрозумів канцлер Західної Німеччини Аденауер. Теза його закордонної політики звучить:

насамперед здобути суверенітет без дискримінації в західній системі, обротись (обмеження озброєння можливе), а щою отіся, з цієї позиції сили розмовляти з Кремлем про об'єднання Німеччини.

Протилежну дорогу проектує, і то дуже галасливо, соціал-демократична опо-

зиця Олленгауера. Вся різниця між цими двома альтернативами випливає з різниці в оцінці сучасного світового становища. Такий самий розріз іде і через французьку суспільність. Причин такого стану треба шукати в нерішучості і в браку ясної концепції політики США щодо ССР.

Коли Захід рішиться говорити з ССР дійсно з «позиції сили», тоді концепція Аденауера є реальною політикою окупованої Німеччини під сьогоднішньою пору; коли одна політика Західу піде на заспокоювання потреб безпеки ССР і на «мирне співіснування» при затримці status quo в Європі, тоді Олленгауер матиме велике поле до гри.

Від устійнення однієї лінії політики Західу до ССР залежать теж і основні напрямні розв'язки німецького питання. На лондонських нарадах вирішальною проблемою є питання політики Західу європейською. Другим важливим питанням є, чи французький уряд Мандес-Франса піде за лінією Америки і Великобританії, чи шукатиме застій у відновленні французько-советської приязні. З тимчасової ізоляції Мандес-Франс не робив собі жадних клопотів. Практично вирішенню Франції матиме місце при розв'язці німецького питання, яке стоїть як перша точка денного порядку лондонських нарад. Знесення окупаційного статусу в Західній Німеччині, якого дамагається Аденауер, належить до компетенції трьох великорідзив: США, Великобританії і Франції. Щодо другого питання, тобто оборонної системи Західу і втягнення Західної Німеччини до брюссельського пакту і ОПАП-у, то на це Мандес-Франс уже дав свою «принципову згоду».

«Десятий партнер» рішального слова покищо не забрав.

мрт

Окремі шляхи Великобританії

Під час женевської конференції за-рисувалися британсько-американські роз-ходження, коли йдеться про підхід, трактування і проекцію політики Західу в Азії і також на європейському континенті. Вже тоді виявилось, що політика Великобританії не буде далі орієнтуватися на потягнення Вашингтону, які, до речі, при всій добрій волі успішно приставитися комунізму, відзначалися незнанням і навіть ігноруванням політичних і соціальних процесів азійського континенту.

Від цієї конференції, яка принесла зближення Китаю (КНР) і Великобританії і повністю розкрила концепційні роз-біжності, можна ствердити, як у цю раз значніші мірі висувається британська політична позиція, окремішна, відмінна, в по-диноких випадках відстрашливіша, але зате елястичніша і не така повна загальників, як Даллесова доктрина «твірного кулака». Британські політики, наприклад, не декларують одного прекрасного дня, що вони готові вже боротися з комунізмом (як от Новлеяд), щоб кілька днів пізніше забути сказане. Британська закордонна політика не познається голословними деклараціями, байдорими заявами, крикливими словами і тісю «свіжістю», якою багато хто з нас з невідомих причин готовий захоплюватися і яка в зростаючій пропорції до американських політичних неуспіхів починає характеризувати міжнародний гідід відповідальних кіл в США.

Найбільше загострення англо-американських взаємин є зумовлене по сьогоднішній день різницями поглядів на Китай. Треба з місця зазначити, що було б крайнім нереалістичним недобачати великої небезпеки, яку приніс для західного світу червоний переворот у Китаї. Але так само нереалістичним, а в першу чергу недоцільним є моралістичний підхід американської республіканської працівництва в китайських справах. Якраз це недотягнення Америки пробувала вирівняти і вправити британську дипломатію. На сторінках нашої газети було вже свого часу зазначено, що поїздка британських лейбористів в Китай була обтяжена попередніми відвідинами в Москві і тим самим мала посмак со-ветофільського угодівства. Саме передування лейбористської делегації в Китаї і офіційні звідомлення та заяві по-диноких лейбористських лідерів не вказували на поважні успіхи делегації. Однак багато до думання дає гостра критика «Правди», спрямована проти Етлі. Офіційною причиною цього виступу європейської преси проти голови лейбористської партії є його контрапель на адресу Мао-Тсе-Тунга, щоб цей останній вплинув на ССР і поміг припинити його втече і послідовні озброєння. Можна припустити, що джерела фактичного невдоволення треба дошукуватися в самій поїздці лейбористів у Пекін. Здається

ся, що совети мали узасаднені причини припинити, що жовті комуністи в чомусь відхилялися від генеральної російсько-большевицької лінії і що вони можуть мати приховану амбіцію одного дня перебрати керівництво над комуністичними країнами.

З проблемою Китаю зв'язаний весь «комплекс Кольомбо», тобто комплекс азійських держав, які є не комуністичними, а національними і демократичними державами, але які не бажають включатися в американські політичні коаліції з приводу сильної пронімецької орієнтації американської закордонної політики. Не так давно Сітон-Вотсон на сторінках зрівноваженого і антибельшевицького «Маїнстер Гардіян Віклі» висловив цілковито вправдані міркування про те, що може статися, коли США з німецькими дівізіями вирушать на Схід Європи. Він слушно запитує, що скажуть у такому випадку поляки, чехи, українці? Аж надто добре відомо, що в цих країнах появя німецьких визволителів не може викликати великого захоплення. Не буде жодної дискримінаційної завагаю з нашого боку, якщо обстоюватимемо думку, що Німеччина не має тепер у Східній Європі доброї репутації. Наприклад, підсноветські українці асоціюють із словом Німеччина брутальну нацистську окупацію їх батьківщини. Вони не знають (і це не є їх вина), що сучасна Німеччина перейшла етап демократизації політичної думки та державного апарату і що в більшій частині німецького народу і його політичного керівництва перемогло бажання включитися в мирне і свободне співвіттє демократичних держав, що вони цим разом хочуть розійтися з тоталітаризмом і жадобою панування над іншими народами.

*

Англо-американська політика на європейському континенті була більш узгіненою і вирівняною. Політична думка Великобританії в основних пунктах склалися з європейською політикою США. Бітлонці приділили певні мілітарні контингенти для включення в європейську оборонну систему і дали французам низку гарантій, які вони ратифікують ЕОС. Після пропалу інституції Америкою політики повної європейської інтеграції (як, до речі, була правильною, бо в європейських рамках неутралізація Німеччини була б реальна), з британської сторін виявлено значну ініціативу. Можна бути скептичним в оцінці дотеперішніх заходів Ідені, але важко відмовити йому бажання успішно включитися в континентальну політику. Не буде пересадним висловити думку, що, якби прийшло до французько-німецької згоди і зброяння Німеччини в тій або іншій європейській оборонній системі, то це буде в першу чергу заслуга британського політичного реалізму.

Треба припустити, що британська альтернатива для розв'язки кризової ситуації в Європі не виходить з принципового заłożення, що це можливе тільки шляхом повної інтеграції. Видіється також, що пропагована британською закордонною політикою конструкція колективної безпеки спирається на старому політичному принципі балансу сил. В дальшому будуть, мабуть, роблені заходи, щоб передумовою для ширшого договору стали домовлення між по-динокими європейськими партнерами. Стара британська аксіома твердить, що коли міжнародний концерт сил базується на позитивних взаєминах

між по-динокими державами, так і конфлікти зроджуються на підставі зударів по-диноких національних інтересів.

В сучасній ситуації європейського континенту Черчіл і Іден, мабуть, уважають, що договорення залежить від поперецьного створення добросусідських французько-німецьких взаємин. Французь

Афера Монтеzi хвилює Італію

Коли на весні минулого року знайдено труп молодої італійки Вільми Монтеzi, ніхто, мабуть, не притускав, що її смерть або, точно кажучи, вбивство матиме такі далекосіжні політичні наслідки. Зайвим було б ще раз називати цілій ряд фактів, які вказали на те, що Монтеzi не померла в нормальних обставинах і, наймовірніше, була замордована під впливом наркотиків. Знайдено її на березі моря, біля Остії, недалеко ловецької посіlosti відомого римського спекулянта і досить темної особистості Уго Монтані.

Поліційне слідство не внесло ясності в справу і було ведене поверхово і свідомо фальшивими шляхами, щоб не допустити до висвітлення всіх фактів і головних персонажів, які були вплутані в аферу. Щойно процес проти італійського журналіста Сільвано Мутто, який на сторінках преси з'ясував всі лаштунки цього скандалу, примусив державну адміністрацію перевести ще раз ґрунтівне дослідження. Точна перевірка актів і фактаху винесла на дніне світло цілу низку сенсаційних деталів. Виявилось, що Уго Монтані був заприязнений з великими особистостями італійського політичного і комерційного життя. Не зважаючи на його фальшиву персональну репутацію (він був кілька разів засуджений за карні справи) в його дім заходили високі особи, включно до міністрів. Він був співдруг гостинний і «цириль» господар. Вибагливі страви, першорядні напої, наркотики і жінки усолджували римській верхівці життя після стомлюючих годин праці. Такими знайомствами Монтані асекурував себе перед взглядом поліції в його темні Ґенієфти... Не дивно, що прийшло до всеобщого дослідження, яке знайшло тимчасове завершення в димісії шефа італійської поліції Томасо Павоне і керівника римської поліції Політо, який оголосив тепер перед судом за те, що затер слідство проти молодого П'єро Піччоні, сина недавно димісованого міністра закордонних справ.

Справа Монтеzi зайняла перше місце на шапках бульварної, а також і по-важній пресі.

Сьогодні П'єро Піччоні і Уго Монтані стоять під обвинуваченням в убивстві або в співчасті в убивстві Вільми Монтеzi під час однієї наркотично-сексуальної оргії. Комуністи і близькі до них ліві соціалісти використали цей скандал для політичної агітації проти уряду Шельби, закидаючи християнським демократам корупцію, деморалізацію державного апарату тощо. Під час голосування в сенаті над питанням довір'я до уряду, Шельба хоч і отримав більшість, проте це не закривас поважної кризи в державнім апараті, яку викликала афера. До всього цього певні кола християнської демократичної партії і з ними уряд зробили крайньо невластиві тактичні кроки. Наприклад, дуже незрозумілим виявляється покликання Антітія Піччоні на пост міністра закордонних справ вже в час розслідування афери. Нефортунним було і його пізнє уступлення, а ще більш незрозумілім є обстоювання ним «невинності» свого сина. Органи влади дуже пізно виявили на-

лежну ініціативу для висвітлення обставин, які зумовили вбивство Монтеzi. Тільки завдяки радикальній інтервенції з боку Фанфані, генерального секретаря християнсько-демократичної партії і лідера її лівого прогресивного крила, нарешті вдалося глибше заглянути в цей скандал.

Не важливим є зрештою, який присуд отримає молодий, але цілковито здегнерований П'єро Піччоні. Проблема, яка вириняється при розгляді справи Монтеzi, є така: як живе сьогоднішня Італійська верхівка?

Не забуваймо, що вона рекрутуються частинно з середовища правіці християнсько-демократичної партії. В цому контексті можна поставити запит: як дійшло до того, щоб високопоставлені політичні особи були приятелями явного кримінального афериста і темного спекулянта і що вони відвідували його приватний, але фактично публічний дім? Як це можливо, щоб сини міністрів, дипломати і державні урядовці брали участь у таких оргіях? Що під впливом наркотиків відбувалися еротичні ексцеси, які завершилися вбивством однієї молодої людини?

Не диво, що престиж партії, до якої належать такі люди, престиж її керівництва врешті пітома вага всього міщанства в очах громадянства мусить падати. Не випадково відсепаровуються від своєї партії здорові селянські і робітничі елементи, концепційно християнські і демократичні, коли вони довірюються про таку далекосіжну деморалізацію і такі скандальні відносини. Саме тепер стає явним, яким конкретним є новий курс у партії і тим самим у державних відносинах, курс, який започаткувала лівіця партії на чолі з Фанфані. Не дармо хоче вона перевести оздоровлення апарату також під персональним поглядом.

Тепер уся Італія очікує повного висвітлення справи Монтеzi, яка фасцинує італійську опінію більше, ніж справа Тріесту або зовнішньо-політична ситуація. Це тому, що багато людей скилині бачити в цій афери певний віяв кризи європейського, а зокрема італійського міщанства. В тій клясі, яка століттями була в Європі опорою моралі і родинного життя, носієм чесності і чистоти в політичному, суспільному і та-кож приватному житті, починають народжуватися елементи корупції, морального захитання і розкладу. Важко відповісти, чи афера Монтеzi є тільки одноразовим кримінальним випадком, чи вже певним провівом занепаду міщанського життя. Існує, на жаль, багато ознак і симптомів, що маємо перед собою перше і друге.

**СЕНСАЦІЙНА ПОЯВА
НА КНИЖКОВОМУ РИНКУ!!!
НОВИЙ ТВІР АВТОРКИ ПОВІСТИ
«ПОЛІН ПІД НОГАМИ»
ДАРІЯ ЯРОСЛАВСЬКОЇ**

В обіймах Мельпомени

Роман

Видавництво Миколи Денисюка

Незабутні сцени життєвої боротьби на тлі побуту українських мистців. Роман багатий на події сильної напруги.

В попередніх числах «СУ» була мова про те, що АКВБ від самого початку був нелояльний супроти неросійських націй, що він (віповідно зрештою до своєї первісної назви) як комітет для «народів Росії» спершу і то довший час цілком ігнорував існування еміграції неросійських націй з просторів ССРС, а отією, поставивши на керівництво і на юбі демократичні російські емігрантські групи, пішов супроти українців по лінії політичної диверсії, пособлюючи організаціям відомої гулаївщини.

Було теж мова про те, що після приступлення журналістів з табору УНРади до граці в радіо «Ліберейшен», на підставі усного домовлення між представником УНРади М. Лівіцким і тодішнім урядовцем комітету для справ радіомовлення, містером Дізом про те, що в цих радіопередачах українці будуть, між іншим, теж свободно говорити про українську боротьбу за державну незалежність у минулому і сучасному — це домовлення, відразу після відкликання згаданого урядовця з роботи до США, було знецтуване новим відповідальним американським урядовцем, і всякі згадки про нашу державність і самостійність були дбайливо викресловлені.

Після спротиву працівників радіо це ніби вже направлено, хоч через неможливість стежити за цими радіопередачами (тільки українських ніби з технічних причин у Німеччині не чути) цього напевно ствердити не можна.

Тим часом новоульські «Українські Вісти» від 16 вересня, публікуючи історію переговорів УНРади в справі Інституту по ізученню ССРС, подають, між іншим, нові випадки нехтування Американським комітетом домовлень, зроблених представниками УНРади з компетентним урядовцем комітету (проф. Баллісом), цим разом у справі того ж інституту. При цій нагоді УНРада перший раз публічно призналася до того, що вона вже від осені минулого року за посередництвом С. Довгала нишкіком підготовила приступлення українців до праці в згаданому інституті.

У висліді домовлень «в лютому 1954 року», — пишуть «УВ», — проф. Балліс покликав наукову раду, до якої ввійшли від української групи наукових діячів два представники. В порозумінні і в співдії з ними і далі провадив переговори з американською стороною С. Довгала, і в усіх цих справах було доказано згоди. Але наприкінці червня, — пишуть далі «УВ», — перед скликанням наукової конференції та асамблії з'явилися познаки, що деякі з наших внесків представниками АКВБ подекуди змінили і інакше їх трактують, як було домовлен-

ко. Книжка великого формату, має 416 сторінок. Трибарвна обкладинка в мистецькому оформленні Б. Крюкова.

З наладднанням випуску книжкової продукції видавництво має зможу продавати нові книжки по значно дешевших цінах. Тому «В обіймах Мельпомени», без уваги на збільшений формат і велику кількість сторінок, коштує: в Англії — 12 шил., в Австралії — 15 шил., в США, Канаді і ін. країнах — 2 дол.

Замовлення і гроші слати на адресу: Mykola Denysuk — G.P.O. Box 1476 — New York I, N.Y. — USA

Чи зуміє АКВБ бути лояльним партнером?

но, зокрема були інакше зформульовані частини, в яких визначалася компетенція наукової ради інституту.

Після цього «непорозуміння», яке у висліді протестів, організованих причетними до справи українцями, ніби було погоддане, на початку липня виникли нові труднощі з боку АКВБ.

«8. 7. 54 р. мала відбутися асамблія в Туцінгу. Не маючи певності, що внески неросійських учених на асамблії будуть ухвалені, з огляду на можливу штучну більшість росіян та їхніх причильників, представники неросійських учених 7 липня звернулися ще раз до представників АКВБ при інституті, щоб вони запевнили ухвалення пророблених і прийнятих до переведення ще зараздальні пропозицій щодо зміни статуту та реорганізації інституту, а коли такого запевнення не дістали, то в порозумінні з представником ВО відмовилися брати участь в асамблії. Нарешті, після додаткових переговорів з представниками АКВБ і прийняття ними внесків від учених неросійських народів ССРС асамблія відбулася...»

Отже, вже після договорення УНРади з проф. Баллісом і після покликання ним наукової ради виникло непорозуміння з американцями з комітету в справі спільніх домовлень. Перед асамблією ці американці знову не скотили дати запевнення, що вже зроблені і пізніше підтвердженні домовлення будуть виконані.

Що буде тепер, коли б проф. Балліса, як перед тим містера Діза, відкликали до США?

(—ен)

У МАЛІЙ ПОЛІТИЧНІЙ БІБЛІОТЕЦІ в-ва «Сучасна Україна» появилися:

ч. 1
доц. д-ра Лева Ребета
«ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ»
Ціна: 0,50 н.м. — 0,15 дол. — 1 шил.

ч. 2
д-ра Богдана Галайчука
**«НАЦІЯ ПОНЕВОЛЕНА,
АЛЕ ДЕРЖАВНА»**
(Українська визвольна справа з міжнародно-правного пункту бачення)
Ціна: 1,50 н. м. — 0,50 дол. — 3 шил.

ч. 3
Всесвітода Голуба
«УКРАЇНА В ОБ'ЄДИНАХ НАЦІЯХ»
(Огляд історії прийняття та діяльності з узагальненням міжнародно-правової позиції та деякими політичними висновками)
Ціна: 1,20 н. м. — 0,40 дол. — 2/6 шил.

Окремі шляхи Великобританії

(Закінчення з 9. стор.)
принципах англійської політики), які абсолютно не можна назвати просоветськими і які проте крайньо відмінні від американських. Після всебічного заламання американської зовнішньо-політичної доктрини та дипломатичної практики в сучасну політичну розгрів включається новий партнер. Силово-політично він не матиме, мабуть, такого великого значення, але важко буде обійтися без холодного британського політичного розуму і дипломатичної зручності;

2) Можливо, що нарешті прийде до краху настанови до творення велико-простірних комплексів за всяку ціну, яку дотепер плекають американські пляновики холодної війни. Кому — кому, але українцям налевно не шкодитиме тенденція до узагальнювання окремих національних інтересів, до балансування сил поодиноких держав, до розмов між поодинокими народами з спільними узгодженнями, які не йтимуть у розріз з поодинокими національними інтересами.

В жадному випадку немає причини побоюватися подібної зміни проекції політичного укладу сил. Для нас така політична тенденція не принесе більше труднощів і комплікацій, ніж дотеперішні комбінації, а навіть чи не буде їх менше. Здається, що в такій ситуації буде правильним не «включатися» за всюку ціну в ту чи іншу «великіпростірну» концепцію, а випити за старим англійським звичаєм «cup of tea» і почекати...

Я. З. П.

ЕНЦИКЛОПЕДІЯ УКРАЇНОЗНАВСТВА

ЩО Й ВИДАЄ НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО ІМ. Т. ШЕВЧЕНКА
і що появиться в чотирьох томах (двадцятьох зошитах) разом близько 1600 ст. друку енциклопедичного формату, з кольоровими малюнками та вкладами, разом — чотири томи в полотняних обкладинках і охоронних картонах, за ціною:

дол. 40. — платних до кінця 1954 р.
дол. 50. — платних до кінця 1955 р.
дол. 60. — платних після появи цілості,
дол. 8. — за півшкіряну обкладинку.

Ціни в іншій валюті відповідають рівновартості долара.

З БЛЮКНОТА РЕПОРТЕРА

Позитивна праця української групи IMKA

В половині вересня в малому вюртемберзькому селі Шмі, в розбарвленому осінніми кольорами саду місцевого «югендгайму» можна було кілька днів спостерігати групу молодших і старших людей, зайнятих навіть і під час проходів живою дискусією. Це були учасники наради екзекутивного комітету Організації Християнської Молоді — IMKA/ІВКА, точніше, т. зв. Наднаціонального союзу IMKA/ІВКА, товариства, що об'єднує десять національних груп молоді та її проводу починає грati щораз більшу роль в житті чужинецької еміграції в Німеччині. Перебуваючи під активним проводом свого довгорічного голови, кол. югославського партизана-воїка п. Антона Грабера, Наднаціональний союз веде по всіх скупченнях чужинецької еміграції тиху, щоденну, але відповідальну роботу несения духової допомоги та навчально-товарищкої розваги своїм членам, а також усім, хто приходить до читальень і домівок IMKA. На останній конференції до складу організації прийнято ще одну національну групу болгарів. Поляки, які з внутрішніх мотивів не є членами союзу, підтримують з ним зв'язок і пильно прислухуються до всіх конференцій. Дуже активну роботу проводять у рамках IMKA/ІВКА угорці (758 членів), чехи і словаки (447 членів), а передусім латвиці, які при допомозі IMKA змогли, наприклад, з успіхом організовувати висилку дітей (в тому числі декількох українських) на відпочинок у Голландію.

Найбільше уваги присвятила конференція в Шмі дальший духовій роботі між скітальцями. Між іншим, вони винесла резолюцію в справі заїніційованого Високим комісаром для скітальців п'ятирічного плану інтеграції бездержавних чужинців, який мають проводити в житті при допомозі 12 мільйонів доларів, хоч цей величезній фонд існує поки що на папері.

Отже, Наднаціональний союз, вітаючи що акцію, в своїй резолюції вимагає, щоб до практичної роботи за цим пляном були також притягнені представники самих бездержавних чужинців і щоб не повторилися часи і практика IPO, коли «дипліти» вважалися елементом, на якому деколи навіть можна було заробляти — без уваги на те, яку користь давало це розв'язці наболілого питання скітальців.

Ідея співжиття людини з людиною

З помітним зацікавленням заслухала конференція виступ свого гостя д-ра Германа Мауера, голови комісії для бездержавних чужинців та реалізатора плянів добросусідського співжиття різних чужинецьких груп і німців. На думку промовиця, вже від трьох років у Німеччині відбувається процес зміни поглядів на становище бездержавних чужинців. Ставлення стає прихильніше. Не було виною німців, що IPO, створивши табори для бездержавних чужинців, зіштовхнуло їх до своєрідного гетто. Важливим є плекати товариські відносини між еміграцією східноєвропейських народів і Німеччиною, бо самі німецькі урядовці проблеми не розв'язують, а тим часом товарицька атмосфера зближує людей. Цей світ не скінчиться катастрофою, — не тому, що має забагато серія і розваг, а тому, що забагато в ньому переваги духу та інтелекту. Промовець повертається якраз з Тріесту, де мав нагоду оглядати табір найновіших утікачів, що живуть там під гарними сонцем, у неспокої за своє майбутнє. Тим часом у Німеччині стосунки для емігрантів до певної міри уклались і нормалізувались. Признаю, сказав д-р Мауер, що німці не мають уявлення про духової страждання, про почуття відчуженості і носталгію чужинців. А тим часом допомога ззовні буде щораз менша, бо, як можна зауважити, центр уваги різних харитативних організацій, які діяли в Німеччині, переносяться заже на Близький Схід. Тому вихід є тільки один: щоб люди доброї волі з німецького і з чужинецького боку сходилися як вільні з вільними і запрошувають в своє коло також представників державних органів, щоб спільними силами творити нові умови і нову європейську атмосферу.

Осяги української групи

Вітаючи засідання української групи IMKA, голова Міжнаціонального союзу МКА п. Грабер висловив свою гордість і приводу осягів, що їх у ділянці праці МКА мають представники українського народу, які просто з-під гніту неволі із батьківщини попали на еміграцію в ситуацію «диплітів», а проте цими своїми осягами можуть займатися представникам народів, які двома останніми

війнами могли тішитися з власної державності. Без нічієї допомоги українці спромоглися створити одну з найчисленніших груп IMKA, однаково плекаючи в своїй роботі вартості свого національного характеру.

В звітах голови української IMKA п. Мирона Маланюка, а зокрема в виступах пані Ольги Савицької та Григорія Семененка, зарисувалася невідома ширше історія цього руху на території України. По першій світовій війні українці не мали змоги мати свою власну організацію IMKA, хоч, як виходить із неопублікованого звіту секретаря американської місії, в 1909 р. в трьох університетських містах тодішньої царської імперії, зокрема в Києві, існувала заборонена IMKA, працюючи під назвою товариства «Маяк». В 1917—23 рр. американська IMKA продовжувала свою працю в таборах українських полонених, інтернованих у Польщі. На еміграції старі колишні діячі української IMKA, як пок. проф. Нагірний, інж. Лтвіненко, інж. Гадяцький, а також інж. Несторович та інж. Бачинський відновили в 1945 році український рух IMKA, зорганізувавши на півночі Німеччини і зокрема на першому своєму з'їзді в травні 1947 р. в Регенсбурзі. Українська IMKA, як це підкреслила пані Савицька, мала тоді платний ірваський персонал, однак після його «праці» залишилося сумне поживн'я; однак ті, які працювали для заробітку і питали, «що IMKA нам дас», відповіли, а залишилися переконані, ідеалістично настроєні члени руху. Через те, що на початку діяльності керівники руху мало уваги присвятили справам виховання, ідея IMKA не знала широкої популяризації і натрапляла навіть на різні перешкоди, аж до того, що українську IMKA в 1950 р. не хотіли прийняти в систему ЦПУЕН! Сьогодні становище змінилось, і українська IMKA здобула собі, зокрема на зовнішньому відтінку, багато приятелів. Може про це свідчити, між іншим, похвала, яку висловив український групі редактор офіційного світового бюллетеня IMKA Гінес, сказавши, що українці відзначаються наполегливою роботою і своєю національною культурою.

Сьогодні в Західній Німеччині українці мають 46 активних груп і клітин IMKA/ІВКА, в яких зорганізовано 158 членів. Як виходило з цікавих звітів, в деяких, майже невідомих селищах, зокрема північної Німеччини, провадиться тиха, конструктивна, християнська праця, з якої весь наш загал справді може бути гордим.

Що більше: провідні українські діячі IMKA/ІВКА провели значну роботу щодо популяризації вартостей української ідеї та культури. Дехто з них, як от пані Валентина Кладницька, д-р Сергій Тетеря чи п. Григорій Семененко, а зокрема сам голова п. Маланюк, здобули собі довір'я чужинців, заступаючи на різних міжнародних імпрезах весь Міжнаціональний союз.

Інші, як от п. Валентина Стадніченко з Любеку чи п. Микола Спіжинський з Касселю, стали тими, хто в повсякденній праці між людьми, між молоддю пильнус, щоб наші маси росли. не занепадали і навчалися на чужині тільки доброго, тільки того, що буде.

Українська група IMKA/ІВКА заслуговує на увагу і підтримку з боку всього громадянства.

В скромній, але в надзвичайно теплій та циркій зустрічі українська громада Мюнхену і найближчої околиці висловила своє глибоке задоволення з приводу іменування Генерального вікарія на Німеччині о. проф. Петра Голинського го домовим прелатом Його Святості Папи Пія XII. На цю громадську зустріч був також запрошений Архієпископ Іван Бучко — Апостольський Візитатор для українців-католиків в Європі, що у вересні цього року відвідав громади українських вірян у Німеччині.

Зустріч громадськості з о. прелатом Голинським мала передусім характер великого родинного свята, чому дав вислів у своїй урочистій промові проф. д-р Юрій Панайко, стверджуючи визначені заслуги цього видатного духовника, громадського діяча, виховника молодого покоління та патріота української землі. Із зворушенням слухали присутні слова представника української вільної науки на чужині, зокрема коли промовець із гордістю підкреслив, що Отець Прелат —

ГРОМАДСЬКІСТЬ СВОЄСУМУ ПРЕЛАТОВІ

це колишній старшина української армії й активний борець за сувереність української держави.

«Отче Прелате, — говорив проф. Панайко, — українські скитальці в Німеччині рішили дати вислів своїй радості і прив'язанню до Отця Прелата тим, що уфундували нагрудний хрест і перстень».

Присутні хористи відспівали «Міогая літга» відзначенному українському душпастиреві.

Глибоко зворушеній відповів о. прелат Голинський, підкреслюючи, що він «тільки старався виконати свій обов'язок і що він не знає, чи виконав його в цілому». Своє відзначення Апостольською столицею він уважає передусім відзначенням тієї церкви, якій він служить тепер на чужині.

Нагрудний хрест і перстень вручив німецькому прелатові Високопреосвященному Кир Івану, склавши йому свої найкращі побажання і подяку за дотеперішні труди на церковній ниві. Отець канцлер Іван Леськович відчитав латинською мовою грамоту іменування.

В справі родинному гурті закінчився вечір, який дав представникам громадського життя і преси можливість обмінятися думками з ієрархами української церкви та присутніми українськими священиками.

Святкову зустріч організував окремий громадський діловий комітет, головою якого був проф. Панайко, секретарем — Павло Дорожинський.

(-lb)

ДІЛОВИЙ КОМІТЕТ

МИ ОТРИМАЛИ ДО ПРОДАЖУ НАСТУПНІ КНИЖКИ:

Німеччини	США	Англія
Канада		
М. Орест — Душа і доля, поезії	1.-	0,50
С. Георгіе — Вибрані поезії, переклади М. Ореста	2.-	1.-
Р. М. Рільке, Г. Гофмансталь, М. Давтендай — Вибір поезій, переклади М. Ореста	2.-	1.-

Замовлення слати на адресу нашого видавництва або на адреси представників за кордоном.

Хоровий ансамбль „Дніпро“ в Німеччині

Поцікавивши історію хору «Дніпро» від самих її початків, об'єктивно маємо ствердити, що цей колектив проробив справді велику роботу від того часу, коли всі більші мистецькі сили виємігрували з Німеччини за океан. Хор дійсно заповнив вокальну порожнечу, що постала на терені Німеччини.

Мужський хор «Дніпро» заснувався 1952 р. в таборі Фельдафінг (над Штарнберзьким озером) під мистецьким керівництвом о. прот. Івана Зайца і починав працю з несповна одним десятком людей, які дуже часто ходили з Мюнхену (28 км віддалі) на проби пішки. Хор зростав під мистецьким поглядом і впродовж останніх двох років став знаним серед української і німецької публіки. Кількість хористів досягла останньо 26 співаків. Все це сталося завдяки великій жертвеності і відданості як співаків, так і диригента о. прот. Зайца. На жаль, саме тепер, коли хор здобув належний рівень, йому грозить занепад і припинення діяльності:

- 1) через брак заангажування в соліднім німецьким концертним бюро;
- 2) через невідрадне фінансове становище хору і самих хористів.

Наведемо факти з трирічної діяльності хору:

Концерти для німецької публіки відбулися зокрема в таких містах: Штарнберг, Новий Ульм, Інгольштадт, Ляндсгут, Регенсбург і Мюнхен. На особливу

згадку заслуговує те, що баварське радіо щотижня транслює українські пісні у виконанні хору «Дніпро». На ці всі виступи були завжди позитивні рецензії по німецьких газетах (часто з короткими даними з історії України), в яких хор оцінювавши вище, ніж існуючий у Мюнхені російський хор донських козаків. Кронпринц Баварії Рупрехт нагородив хор подарунками, а біогермайстер Регенсбургу обіцяв максимальне сприяння хорові для його виступів в цьому місті. Виступи хору викликали серед німців такі овації, що на вимогу публіки не раз доводилося повторювати деякі пісні відруге.

Серед українців хор заслужив собі на призначення виступами в Мюнхені на свята самостійності, на урочистості з нагоди 700-ліття коронації короля Данила, на свята Петлюри і Коновалця, на святах 10-річчя УГВР і 10-річчя битви

СОВЕТСЬКИЙ ФЕЙЛЕТОН

Дама з універмагу

Засмаглі обличчя курортників ніжно лоскотав вітерець. З моря віяла прохолодна. Виблизкуючи золотими зубами, повноцінна шатенка щебетала:

— Сьогодні ми з Вадимом проспали, запізнилися на санаторний автобус, взяли таксі, поїхали в Мацесту, прийняли ванну. Потім знову взяли таксі і поїхали сидіти на гори Ахун.

У волоссі, на ший, у вухах і на руках шатенки переливалось, виблизкувало золото. Здавалось, що дама тільки-но вийшла з ювелірного магазина, закупивши там добру половину коштовних виробів.

— Хто вона? Звідки в наш час береутися такі? — перешептувались навколо.

Не звертаючи уваги на те, яке враження спровокає її балаканица, дама вела своє:

— Чудову подорож зробила я з своїм чоловіком. До Києва їхали в м'якому вагоні. З Києва до Сочі — на літаку. Звідси на літаку через Київ до самого Львова полетимо. Літаком краще. У вагоні жарко. Від Львова до Дрогобича на таксі доберемося. Там недалеко. Півтори години — і вдома.

— А скільки вам коштує відпочинок? — запитав хтось з іронією.

Не вловивши іронії, дама відповіла:

— Так, дрібничка. Кілька тисяч... Побажаємо курортникам щасливого відпочинку і перенесемося з чарівних берегів Чорного моря в передгір'я Карпат. Зайдемо в Дрогобицький магазин Головній універмаг. За прилавком текстильної секції побачимо нашу знайому. Вона вже повернулася з Сочі. Довідусьмо про її прізвище — Ніна Умарівна Кужева. Заглянемо тепер у допоміжне приміщення секції, так звану підсобку. Тут по темних кутках, прикриті мотлохом, лежать тюки ходових товарів: сукна, шерсті, вельвету. Є й дорогі товари: коверкот, бостон, габардин. Дорогі — призначенні для знайомих і родичів. Вони продаються з-під прилавка. Дешеві — для спекулянтів. Вони відпускаються оптом і реалізуються на ринках частками з-під поли по підвищених цінах.

У дні, коли універмаг одержує ходові товари, в Дрогобич з'їжджаються спекулянти з Львова, Калуша, Самбора, сусідніх сіл. З темних кутків підсобки тюки ходових товарів за добрий хабар переходят в руки спекулянтів. 22 липня велику партію грубощерстого сукна з текстильної секції передали спекулянтам, а в продаж пустили невеличку рештку. В березні через павільйон універмагу спекулянтами вивезено 3,5 тисячі метрів тасьми.

Серед темних ділків чи не найспритнішим є Олексій Білозорський — шофер промислової артілі «Більшовик», яку очолює Володимир Югов — чоловік Ніни Умарівни. За короткий час Білозорський на машині віз з універмагу для спекуляції три швейні машини. На страйкському ринку втридорога продавав сукно, вельвет, шерсть. Усіх шахрайств цього пройдисвіта не перелічишь. Відомо, що в результаті їх він уже має власну автомашину.

Так ось де бере «дрібні гроши» і сама шатенка — ця дама з універмагу!

Покровителем її є сам Іван Миколайович Токарський — директор універмагу. Під його началом працювала вона ще в магазині Текстильторгу. Проштрафилася... Від лави підсудних врятував її тоді Токарський.

Незабаром Токарський став директорм універмагу. Ніна Умарівна завідує секцією. Іван Миколайович прийняв її, і не тільки прийняв, а й приголубив і обігрів. На четвертий місяць після приходу на роботу Ніна Умарівна вже грілась на одному з кавказьких курортів. А коли вона повернулася з Кавказу, директор дозволив їй прибрати прямо з бази дорогий радіоприймач «Мир», що чекав тут Ніну Умарівну цілих півтора місяця.

Жителі будинку ч. 45 по вулиці Бориславській бувають свідками того, як Іван Миколайович заходить до Югова, щоб за чарчиною послухати присміні мелодії, що линуть з чудесного приймача.

Після одного з таких вечорів директор прийшов на роботу в бальйому настрої. І раптом почувся його крик.

— Хто смів! Чому не запитали моє дозволу? Ось я до Олександра Сидоровича! Та я і в обкомі до самого товариша Жукова! — рвав і метав Іван Миколайович.

Що ж так розгнівило Токарського?

31 липня працівники державної торговельної інспекції, зваживши на скаргу покупців, перевірили, як завідуюча текстильною секцією універмагу Н. У. Кужева та її заступник О. М. Чернега

обслугують покупців. Перевірили покупки у дванадцяти покупців: виявилось, що вісім чоловік було обмірено, одурено згаданими працівниками прилавка. Кожному з цих восьми покупців недодали від 5 до 20 сантиметрів купленого текстилю.

— Справжнісінські чаклуни! Дивиця, як відпускають товар, і не помічаєш, що тебе обмірюють, — обурювалася одна з покупниць.

І от, коли тих «чаклунів» торгінспекція піймала на гарячому, Токарський зарепетував. Адже попались його знайомі, яких він стягнув до універмагу. Особливо збєгтило Івана Миколайовича те, що серед пійманіх виявилась його улюблена Ніна Умарівна Кужева.

Гвалт, зчинений Токарським проти працівників інспекції, допоміг. Справу з омірюванням покупців звели на нівець. Щоб зовсім сковати кінці у воду, Токарський наказав передчасно знищити чеки в текстильній секції за час з 5 по 31 липня.

Великою майстерністю «ховати кінці» в універмагу славиться головний бухгалтер Корн. 13 лютого 1954 року відомча комісія виявила у завідуючою однієї з торговельних секцій Нейман розтрату на суму 10 тисяч карбованців.

— Шкода людини, добрий продавець, — сказав Токарський.

Корн зразу, як кажуть, з півслова забагнув, чого бажає начальство. Тут же вирішили дати можливість Нейман покрити розтрату. Через добу зробили нову ревізію, і виявилось, що розтрати «немас».

Діс Корн за принципом «своя рука-владика». Заманулося бухгалтерові мати шкіряний портфель. Справжню ціну Корн платити не хоче. Портфель уцінюють, і бухгалтер купує його за 20 карбованців. Вирішив Корн зробити дружині подарунок: в магазині уцінюють парфумерний набір — сюрприз «Манон», і бухгалтер одержує його за півціни. Корн часто купує радіоприймачі, килими, швейні машини.

— Куди він стільки килимів і радіоприймачів діває? — дивуються продавці.

Дорогі добротні товари, на які є великий попит, перетворені Токарським у велику магічну силу. Ними він ловить на гачок потрібних йому людей. Ніна Умарівна відпускає такі товари з-під прилавка або з підсобки. Користуються такою «шаноно» і Олександр Сидорович Безносюк — секретар Дрогобицького міського партії, і тов. Жуков — завідуючий адміністративно-торговельним відділом обкому партії. Цим високопоставленим мужам і невтамки, що за їх широкими спинами ховаються дами з універмагу та іх покровителі Корн і Токарські.

I. Верховін

(Передрук з «Радянської України» від 28 серпня 1954)

Масмо на складі наступні книжки

	ціни в	Арка, журнал літератури, мистецтва і критики	Німеччині	США	Канаді	Англії
рік 1947, числа 1, 4, 5, 6,	—50 —15	1.0				
рік 1948, числа 2, 3, 4, 5,	—50 —15	1.0				
кожне число по	—50 —15	1.0				
Бабій Ол:	—50 —15	1.0				
Слів і людина, поеми	—50 —15	1.0				
Балей Петро:	1.50 —40	3.0				
План, збірка оповідань	1.50 —40	3.0				
Барка Василь:	1.— —30	2.0				
Більші світ, поезії	1.— —30	2.0				
Галайчук Б., — д-р						
Нація човенолена, але державна	1.50 —50	3.0				
Гумснін Докін:						
Діти чумацького шляху, роман	12.— 2.25	24.0				
	7.90	2.50	14.6			
Діти:	—50 —15	1.0				
Росяні зорі, поезії	—50 —20	1.0				
Домонтович В.:						
Доктор Серафікус, повість	1.50 —40	3.0				
• • • Ідея і чин, видання						
Прокоду ОУН, р. 1946 10						
(передрук підпільного видання)						
Хрін Степан:						
Крізь сміх заліза (спогади)	4.	1.50	8.0			
Зимою в бунці (спогади хроніка)	4.	1.50	8.0			
Спомини чотового Острогорха	4.	1.50	8.0			
Всеволод Голуб:						
Україна в Об'єднаннях						
Націях						
Чапленко В.:						
Чорноморці, т. I	1.— —30	2.0				
Шерех Юрій:						
Просціання з учора	—50 —20	1.0				
Шерех Ю., Кислиця Д.:						
Граматика української мови, — синтакса	1.— —30	2.0				
Янін Волод.: Німецькі концентраційні табори	—50 —15	1.0				
Перераховуємо 1 нім. марку: в Австралії — 2.3 шил., в Аргентині — 3 нез.. в Бельгії — 12 фр., в Бразилії 5 кр., у Венесуелі — 80 бол., у Франції — 85 фр., у Швейцарії — 1 фр., у Швеції — 1.25 кр.						
Коль портерам даемо 20% знижки.						
Замовляти у видавництві «Сучасна Україна». München, Karlplatz 8, III, Germany, або у представників за кордоном.						

ДО ЧИТАЧІВ У ВЕЛИКОБРІТАНІЇ!

Повідомляємо, що п. Костянтин Прокоп на власне бажання перестав бути з 1 жовтня ц. р. представником нашого видавництва у Великобританії.

Подасмо адресу нового представника: Ing. Jaroslaw Hawryliw, 26, Beaconsfield Rd. St. Albans, Herts.

СУЧАСНА УКРАЇНА

ДВОТИЖНЕВИК

Видає:

Закордонне Представництво УГВР

Редактор: Колегія *

Редакція не вміщує статей, не підписаніх ім'ям та прізвищем автора. В справі непрійнятіх статей не листується. Редакція застерігає за собою право скручувати статті і правити мову. — Статті підписані авторами, не конечно висловлюють погляди чи становище редакції.

Адреси наших представників

Австралія: Fokshan Library&Book Supply	1 Barwon Street Glenroy W. 9, Vic.